

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**KOMPARACE LEGITIMITY POUŽITÍ DONUCOVACÍCH
PROSTŘEDKŮ A ZBRANĚ OBECNÍ (MĚSTSKOU)
POLICIÍ A POLICIÍ ČR**

Autor práce: Martin Hrala
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Prezenční
Vedoucí práce: Mgr. et Bc. Josef Kříha
Katedra: Právních oborů a bezpečnostních studií

2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji panu Mgr. Josefu Kříhovi za odborné vedení, rady a připomínky, které mi poskytl při vypracování mé bakalářské práce.

ABSTRAKT

HRALA, M. *Komparace legitimacy použití donucovacích prostředků a zbraně obecní (městskou) policií a Policií ČR : bakalářská práce.* České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2012. 50 s. Vedoucí bakalářské práce : Mgr. et Bc. Josef Kříha

Klíčová slova: donucovací prostředek, legislativa, varovný výstřel, výzva, zbraň

Tato bakalářská práce má ambici v širším smyslu poukázat na zvláštnosti legislativní úpravy vyplývající z existence účinných právních norem vymezujících činnost obecní (městské) policie a Policie České republiky a teoretickým způsobem objasnit aspekty vybraných ustanovení dotčených právních předpisů. V úvodní části se zabývá historickým exkursem těchto bezpečnostních složek, včetně komparativní analýzy a specifčnosti donucovacích prostředků a zbraně, rovněž i jejich použití. Legitimní používání donucovacích prostředků a zbraně komparuje i se Spojenými státy. Bakalářská práce má rovněž snahu taktéž v užším smyslu formou tématického vhledu podrobně analyzovat užití takzvaně krajních donucovacích prostředků, zejména se zaměřením na právní, taktické aspekty použití varovného výstřelu, s ohledem k aplikaci zákona č.273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů a zákona č.553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů k použití střelných zbraní, držení střelné zbraně a použití varovného výstřelu.

ABSTRACT

HRALA, M. *Comparison of the Legitimacy of the Use of Coercive Means and Weapons by Local (Municipal) Police and the Police of the Czech Republic : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2012. 50 p. Supervisor : Mgr. et Bc. Josef Kříha

Key words: coercive mean, legislation, warning shot, appeal, weapon

This bachelor thesis is focused on the recent legislative changes and their impact on both the municipal police and the state Police of the Czech Republic. In theoretical terms the paper presents and examines the controversial aspects of these legal regulations. Further, this work introduces the history of armed police forces and investigates the development of the use of coercive means and weapons. Moreover, it compares the differences between the Czech and the American legal restrictions in terms of the use of coercive means. Respecting both the Act No. 273/2008 Coll., on the Police of the Czech Republic, as amended, and the Act No. 553/1991 Coll., on the Municipal Police, as amended, the thesis analyses the possible usage of the means of coercion and the weapons in accordance with the appropriate police tactics. Specifically, the effects of the usage of a warning shot

OBSAH

ÚVOD	7
1 CÍL A METODIKA	9
2 HISTORICKÝ EXKURS OBECNÍ POLICIE A POLICIE ČR	11
2.1 Historická retrospektiva donucovacích prostředků a zbraně.....	15
3 CHARAKTERISTIKA A KOMPARACE LEGITIMNÍCH NÁSTROJŮ VYMEZUJÍCÍCH VYUŽITÍ DONUCOVACÍCH PROSTŘEDKŮ A ZBRANĚ .	21
3.1 Obecní (městská) policie	21
3.2 Policie České republiky	24
4 TAKTICKÉ POUŽITÍ VYBRANÝCH DONUCOVACÍCH PROSTŘEDKŮ A ZBRANĚ OBECNÍ POLICIÍ A POLICIÍ ČR	27
5 KOMPARACE LEGITIMITY DONUCOVACÍCH PROSTŘEDKŮ A ZBRANĚ Z USA	34
6 PROBLEMATIKA VAROVNÉHO VÝSTŘELU	35
6.1 Charakteristika varovného výstřelu	35
6.2 Držení palné zbraně	35
6.3 Legislativa k používání palných zbraní	36
6.4 Hlášení použití zbraně civilními občany	37
6.5 Použití varovného výstřelu	38
6.5.1 Povinnost policisty po provedení varovného výstřelu	39
6.6 Problematika varovného výstřelu směřovaného do vzduchu	39
6.7 Problematika varovného výstřelu směřovaného do země	41
6.7.1 Nebezpečnost odražení střely	41
6.7.2 Roztříštění a deformace střely	41
6.8 Problematika varovného výstřelu na vozidlo	42
6.9 Psychický faktor ovlivňující použití zbraně	43
7 PŘÍHLADY NEOPRÁVNĚNÉHO A OPRÁVNĚNÉHO VAROVNÉHO VÝSTŘELU	45
7.1 Neoprávněné použití varovného výstřelu	45
7.2 Oprávněné použití varovného výstřelu	46
ZÁVĚR	47
Seznam základní literatury	50
Seznam obrázků	54
Přílohy	56

ÚVOD

V současné - moderní době se nesetkáváme jen s pokrokem a blahobytem, ale i se spoustou negativních jevů, ke kterým podle můžeme zahrnout i stále rostoucí kriminalitu¹.

Hlavní funkcí s ohledem k plnění základních úkolů Policie České republiky dle ustanovení § 2 zákona č.273/2008 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o Policii České republiky) je ochrana veřejného pořádku, bezpečnosti osob a majetku. Každá demokratická společnost má garantovat zajištění výše uvedených aspektů, které jsou potřebné pro nerušený chod celé společnosti, pro zajištění klidu a pro běžný život občanů. Za plnění těchto úkolů na úseku veřejného pořádku a bezpečnosti odpovídají obecní (městská) policie a Policie České republiky.

Novodobý styl policie si žádá vzdělané a akceschopné policisty i strážníky, kteří dokáží flexibilně reagovat na krizové situace, jež vznikají při ochraně veřejného pořádku. Policejní činnost se neustále přizpůsobuje nejen zákonům vstupujícím nově v platnost, ale také novému společenskému klimatu.

V posledních letech Policie České republiky statisticky zaznamenala, že stoupá agresivita pachatelů násilných trestných činů, proti nimž musí policie zasahovat. Při těchto zákrocích dochází často k útokům a napadání policistů². Zde zákon opravňuje policii i obecní (městskou) policii k použití donucovacích prostředků, případně služební zbraně. Lze tedy předpokládat, že se současným vývojem kriminality, se vzrůstající brutalitou trestných činů a stále otrlejšími chováními pachatelů bude přibývat zákroků, při nichž dojde k použití varovného výstřelu, ba dokonce i k použití zbraně ke střelbě proti pachateli.

Bakalářská práce se dále zabývá komparací použití zbraně a donucovacích prostředků příslušníků Policie České republiky a obecní (městské) policie. Dalším jejím bodem bude stanovit právní, taktický i technický způsob provedení varovného výstřelu, poukázat na jeho problematiku a na nebezpečí spojeného s aplikací tohoto krajního donucovacího prostředku.

¹ *Rostoucí kriminalita* [online]. 2012 [cit. 16. Březen 2012]. Dostupný z [www: <http://www.pehe.cz/Members/redaktor/proc-roste-kriminalita>](http://www.pehe.cz/Members/redaktor/proc-roste-kriminalita).

² *Napadení policistů* [online]. 2007 [cit. 16. Duben 2012]. Dostupný z [www: <http://www.policista.cz/clanky/reportaz/nasilna-stretnuti-studie-napadeni-prislusniku-poradkovych-sil-136/>](http://www.policista.cz/clanky/reportaz/nasilna-stretnuti-studie-napadeni-prislusniku-poradkovych-sil-136/).

Téma donucovacích prostředků a zbraně je z pohledu zásahu do práv a svobod občanů celospolečensky aktuální problém. Občané vnímají tuto problematiku z médií, která ne vždy zcela přesně a zcela správně interpretují konkrétní situaci, ale i znění právních předpisů. Proto je potřeba poskytnout laické, ale i odborné veřejnosti náhled na danou problematiku, uceleně vybrat s ní související právní normy a vyložit smysl jednotlivých ustanovení. Je tedy velmi nezbytné zvyšovat kompetentní provádění služebních zákroků u příslušníků Policie České republiky – ty jsou ve služebním poměru a zákroků u strážníků obecní policie – ti jsou v poměru pracovním s ohledem na ochranu života, zdraví, majetku a veřejného pořádku. Všichni policisté musí být nejen kvalitně vyzbrojeni, ale také vycvičeni a připraveni na vypětí, psychický tlak s ohledem k bezprostřednosti služebního zákroku, jemuž jsou při výkonu své funkce vystaveni.

1 CÍL A METODIKA

Hlavním cílem bakalářské práce bude formou tematického nástinu poukázat a vymezit právní, taktický i technický způsob provedení varovného výstřelu, poukázat na jeho problematiku, na hrozby a rizika spojené s tímto krajním donucovacím prostředkem. Snahou bude především přispět ke snížení míry rizika, ke zvýšení informovanosti a bezpečnosti policistů. V první části hlavního cíle se práce zaměřuje na charakteristiku varovného výstřelu, držení palné zbraně, legislativu k používání palných zbraní, hlášení použití zbraně civilními občany a použití varovného výstřelu. Dále práce uvádí povinnosti policisty po provedení varovného výstřelu. V následující části bakalářské práce se zabývá problematikou varovného výstřelu a to jak do vzduchu, tak i do země a dále problematikou použití varovného výstřelu proti ujiždějícímu vozidlu. V poslední části práce uvádím příklady použití donucovacího prostředku (varovný výstřel) z policejní praxe a to jak oprávněného použití varovného výstřelu, tak i neoprávněného použití varovného výstřelu.

Dvě úvodní kapitoly podají ucelený přehled funkčnosti bezpečnostních složek v minulosti od historicky první zmínky o policejních složkách objevujících se již v antických státech. Byli to ve 4. století před našim letopočtem skytští lučištníci až po rok 1990 kdy se na scéně znovu objevila obecní (městská) policie jako taková, a to jak v České republice, tak i na Slovensku a rok 1993 po rozdělení Československa kdy vznikla současná Policie České republiky, ovšem její působení sahá daleko do minulosti. Dále vytvoří přehled donucovacích prostředků a zbraně, které jim v historické době pomáhaly získat patřičný respekt.

Dílčím cílem této bakalářské práce bude nejen nastínění možností oprávněného použití a charakteristika legitimních nástrojů vymezujících využití donucovacích prostředků a zbraně obecní (městskou) policií dle zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii a Policií České republiky dle ustanovení č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ale i vypracování jejich charakteristiky, rovněž i provedení komparativní analýzy, uvedení (načrtnutí) některých možných nedostatků současné právní úpravy a naznačení správné taktičnosti použití donucovacích prostředků a zbraně.

V závěru práce jsou shrnuty nejprve historie, vývoj bezpečnostních složek a jaké donucovací prostředky byly užívány. Poté současná právní úprava týkající se používání donucovacích prostředků a zbraně, komparace některých aspektů obecní policie s Policií České republiky. Dále základní pojmy a v užším smyslu týkající se problematiky varovného výstřelu.

Po vypracování jednotlivých částí bakalářské práce bude v následném zpracování použito několik adekvátních výzkumných metod. Především se jedná o analýzu a syntézu opatřených písemných materiálů. Dále bude využita výzkumná technika v podobě řízeného polostrukturovaného rozhovoru se zaměstnanci obecní (městské) policie a Policie České republiky. Metodu analýzy jsem použil při vyhodnocování získaných informací, především se jednalo o studium písemných materiálů a zákonných předpisů.

2 HISTORICKÝ EXKURS OBECNÍ POLICIE A POLICIE ČR

Moderní policie vznikla až v 18. či 19. století. Původní policejní součásti byly z dnešního pohledu policiemi obecními či městskými. Systematické a jednotné bezpečnostní systémy, zahrnující území celého státu, jsou až produktem centralistických tendencí, které se v evropských státech prosazovaly v dlouhodobém procesu.

Historicky první zmínky o policejních složkách se objevily již v antických státech. Byli to již ve 4. století před naším letopočtem skytští lučištníci, kteří dohlíželi na pořádkové služby v Athénách. Ve starém Římě výkon hlídkové služby náležel městským hasičům a městským kohortám. Muselo však uběhnout mnoho času, aby se z těchto spíše univerzálních složek vyvinuly složky specializované. Ve 14. století byli těmito složkami například městští žoldnéři, kteří v míru konali službu v ulicích, střežili městské vězení, hlídali městská mýta a v případě potřeby vyráželi pronásledovat lupiče i bandity v okolí města. Tito městští žoldnéři však byli svým způsobem pro města velkým přepychem, protože ta si je musela vydržovat na vlastní náklady. Jako celá státní správa postrádal i výkon policejní služby původně jakoukoliv jednotnost. Vlastní policejní úkony byly spjaty se zemskými soudy, městskými magistráty, šlechtickými vrchnostmi a venkovskými představenstvy. Státních orgánů („zeměpanských“, to jest císařských) bylo málo a zabývaly se převážně dozorčí činností³.

Další vývoj v českých zemích přineslo 18. století dvěma zásadními reformami. První z nich proběhla již v roce 1749, kdy byla policejní správa oddělena od justice. V roce 1782 pak proběhla druhá reforma, kdy policie byla rozdělena na uniformovanou a tajnou policii. Od roku 1785 pak postupně vznikala policejní ředitelství v českých zemích, a to v Praze, Brně a Opavě. Ke změně v policejní správě došlo v roce 1848, kdy došlo k implementaci policie pod ministerstvo vnitra. Poté v roce 1852 byla z ministerstva vyňata a byl obnoven Nejvyšší policejní úřad. Po několika následných změnách byla v roce 1870 policie definitivně zařazena pod ministerstvo vnitra. Řídícími policejními úřady byla zavedena ve větších městech policejní ředitelství a v menších centrech komisařství. Vedle státní policie, působící ve velkých a významných městech, působila také policie městská a obecní. „Na této základně byla budována organizace

³ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny obecních policií I*, Praha, 2004, s. 20-21.

bezpečnostního aparátu Československé republiky“⁴. Tento systém se zachoval bez větších změn až do roku 1918⁵.

V 19. století v tehdejším Rakouském císařství se objevuje všeobecně nový prvek – četnictvo. Císař František Josef I. vydal nařízení rozšířit tento nový prvek na celé území své říše, a tedy i do Čech, na Moravu a do Slezska. Četnictvo bylo využíváno k vykonávání systematické bezpečnostní služby v terénu, to znamená ve všech místech, kde nebyla bezpečnost zajišťována policií, a to ať již městskou, respektive obecní, nebo státní⁶.

Územní organizace četnictva byla založena na principu zemského zřízení. Pod generální velitelství četnictva spadala zemská velitelství četnictva umístěná v sídlech zemských úřadů, v jejichž čele stál zemský velitel. Dalším stupněm byla četnická oddělení, jimž podléhala vždy dvě až tři četnická velitelství. Nejnižším stupněm organizace četnictva pak byly četnické stanice. Četníci se rozdělovali na mužstvo, takzvané gážisty mimo hodnostní třídy, a důstojníky – gážisty. Mužstvo vykonávalo službu při zajišťování bezpečnosti a pořádku, ochraňovalo osoby a majetek, drželo hlídky a zatýkalo stíhané osoby. Důstojníci zodpovídali za výkon služby podřízených četníků, jejich výcvik a kázeň. Výkon služby četnictva se dělil na službu obyčejnou a službu zvláštní. Obyčejná služba byl standardní výkon služby bez zvláštních pokynů a úkolů, naproti tomu služba zvláštní spočívala ve výkonu vrchnostenských nařízení, případně v asistenci, dále v plnění zvláštních úkolů, jako například eskortování vězňů.

S postupem doby a rozvojem techniky byly do četnictva a do jeho práce implementovány nové postupy a nové technické prostředky. Začalo se využívat nových metod vyšetřování a plnění úkolů. Důsledkem toho byly i změny v organizaci četnictva, kdy byly zřizovány nové speciální útvary. Od 1. května 1935 začaly působit četnické silniční kontroly a od 1. července 1935 četnické letecké hlídky. Také větší nárůst kriminální činnosti si vynutil nový přístup, a proto byly od roku 1928 vytvářeny četnické pátrací stanice jako útvary určené především pro vyšetřování kriminálních činů a pátrání po kriminálních delikventech⁷.

⁴ *Historie četnictva a policie* [online]. 2010 [cit. 18. ledna 2012]. Dostupný z [www: <http://www.policie.cz/clanek/historie-cetnictva-a-policie-historie-cetnictva-a-policie.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>](http://www.policie.cz/clanek/historie-cetnictva-a-policie-historie-cetnictva-a-policie.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d).

⁵ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva I*, Praha, 1997, s. 49-50.

⁶ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny obecních policií I*, Praha, 2004, s. 27.

⁷ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva I*, Praha, 1997, s. 77-78.

V bezpečnostních složkách dochází ke strukturalizaci. Celkově lze tento systém charakterizovat tak, že bezpečnostní službu v terénu vykonávalo četnictvo, ve městech policie, a to jak uniformovaná, tak i neuniformovaná. Policie se dělila na státní a městskou, přičemž u uniformované složky převažovala složka městská (obecní). V českých zemích byla v té době jediná státní uniformovaná policie v Praze. Ostatní uniformované policejní sbory byly městské⁸.

V období 1939 – 1945 působí na území protektorátu Čechy a Morava vedle německých bezpečnostních orgánů také české bezpečnostní sbory. Jejich organizace odpovídala zpočátku organizaci platné před okupací. Bylo zde četnictvo, státní policie a obecní policie. K částečnému pozměnění ale došlo v roce 1942 v rámci obecní policie, můžeme mluvit i o zániku. K zásadním změnám došlo v roce 1944, kdy byly všechny tři složky sloučeny a označeny jako protektorátní policie⁹.

Konec druhé světové války sebou donesl obecní policie. Komunistická strana, která se po vyhraných volbách v roce 1946 dostala k vládě, měla o činnosti a postavení policejních sborů zcela jiné představy, a proto obecní policii a četnictvo zrušila. Argumentem k tomuto kroku bylo to, že dle komunistů představovaly obě složky přežitě instituty, které byly příliš propojeny s předchozím společensko-politickým uspořádáním poměrů v českých zemích. Zbývající policejní složky byly sjednoceny a byl vytvořen takzvaný Sbor národní bezpečnosti (zkráceně označovaný jako SNB), zahrnující dvě složky – Státní bezpečnost a Veřejnou bezpečnost. Práci, která doposud patřila do působnosti policie, vykonávala právě Veřejná bezpečnost. Tradiční název označující bezpečnostní sbory na našem území policie byl opuštěn, poněvadž stejně jako pojem četnictvo byl komunistickou stranou prohlášen za nevhodný, a tedy buržoazní¹⁰.

„Zásadním důvodem bylo také to, že po roce 1945 nedošlo ke kontinuitě veřejné správy s veřejnou správou první republiky. Především docházelo k postupnému vytlačování obecní samosprávy a následně vznikly národní výbory jako nositelé státní moci. Rovněž přestal být činěn rozdíl mezi státní správou a samosprávou a veškerá veřejná správa se označovala jako státní správa. Komunistický režim usiloval o vytvoření jednotného bezpečnostního sboru, který bude zajišťovat bezpečnost a ochranu veřejného pořádku na území celého státu. Nepovažoval za vhodné, aby na tomto úkolu

⁸ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny obecních policií I*, Praha, 2004, s. 28.

⁹ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva III*, Praha, 2001, s. 49.

¹⁰ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny obecních policií I*. Praha, 2004. s. 95-96.

participovaly v mezích své působnosti obce, protože tento úkol považoval za příliš náročný, který je schopen jako jediný nejlépe zajistit pouze stát“.

Do roku 1990 žádné komunální policie neexistovaly. Komunální policii poněkud připomínaly Inspekce veřejného pořádku vytvářené ve větších městech v druhé polovině 60. let, ovšem o městskou policii se zdaleka nejednalo. Městská policie jako taková se na scéně znovu objevila až po roce 1990, a to jak v České republice, tak i na Slovensku¹¹.

Současná Policie České republiky vznikla po rozdělení Československa v roce 1993, ovšem její působení sahá daleko do minulosti. Neoddělitelnou součást historie dnešní policie tvoří předlistopadový Sbor národní bezpečnosti, ale také prvorepublikové a protektorátní bezpečnostní sbory. Dnešní veřejnost vnímá určitou historickou provázanost pouze ke komunistické veřejné bezpečnosti, případně ke Sboru národní bezpečnosti. Negativním důsledkem je však to, že i na současnou policii se často přenáší negativní pohled, jež si Sbor národní bezpečnosti u veřejnosti vysloužil. Je dobré a potřebné si připomínat, že historie dnešní policie sahá mnohem dále do minulosti, a to až k počátkům samostatného československého státu. Právě prvorepubliková policie a především četnictvo jsou i z dnešního pohledu základy moderní demokratické policie. Je známo, že policisté i četníci se těšili u občanů velké úctě a vážnosti, že své povinnosti plnili svědomitě a poctivě. Právě to jsou kvality, jichž si vážíme a jež ceníme u těch, kdo mají střežit naši bezpečnost. Nezbyvá než se snažit navázat na tradice a hodnoty, jejichž nositeli byli policisté a četníci první republiky, neboť i dnes platí, že práce v policii je především službou občanům¹².

¹¹ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny obecních policií I*, Praha, 2004, s. 68-69.

¹² NOGAWCZYK, M. *Policie ČR a její charakteristika*. Brno, 2007. 15-16 s. Diplomová práce. Univerzita Masarykova, Právnická fakulta.

2.1 Historická retrospektiva donucovacích prostředků a zbraně

Svěrací řetízek se signovaným zámek (uprostřed) a spojovací řetízek:

Byl to jednoduchý, ale účinný prostředek k poutání. Patřil k povinné výbavě každého četníka. Byl používán u prvorepublikového četnictva po celou dobu jeho existence. Tato bezpečnostní složka nikdy neměla předpisem zavedena pouta.

Obrázek číslo 1

Obušek a píšťalka:

Obušek jako součást služební výbroje byl zaveden u všech četníků s výjimkou četnických důstojníků. Obušky byly nošeny pouze četníky zařazenými do takzvaných semknutých oddílů nasazených při demonstracích, výtržnostech a podobně. Do běžné služby bylo zakázáno mít obušky i za předpokladu, že se při ní hlídka střetne s demonstranty. Vrchní strážmířti užívali obušky slabší (obrázek).

Služební píšťalku dostal každý četník jako nedílnou součást výstroje. Prvořadě byla užívána k přivolání pomoci, když byl četník v nouzi, nebo při pronásledování pachatele. Sloužila i k vydávání smluvených signálů semknutým četnickým oddílům při nasazení proti demonstrantům nebo při výtržnostech¹³.

Obrázek číslo 2

Bodák Mannlicher vzor 95 :

Krátká pobočná zbraň rakousko-uherského původu. Bodák byl stanovený pro pušku Mannlicher vzor 1895 ráže 8 mm a vyráběla jej firma Österreichische Waffen-Fabrik ve Steieru ve dvou modifikacích, pro mužstvo a pro poddůstojníky.

¹³ Četnická výbroj[online]. 2010 [cit. 8. Březen 2012]. Dostupný z [www: <http://www.policie.cz/clanek/historie-cetnictva-a-policie-historie-cetnictva-a-policie.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>](http://www.policie.cz/clanek/historie-cetnictva-a-policie-historie-cetnictva-a-policie.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d)

Čepel bodáku je přímá se žlábkou po obou stranách a ostřím zaměřeným směrem k hlavni, jílec rovný se dvěma zanátyvanými ořechovými střenkami a hlavicí s tupým noscem, v níž se nacházel mechanismus stiskátka. Příčka pro mužstvo byla jednoduchá, přímá, pro poddůstojníky s hákem a průvlekem pro trapez. Ocelová pochva zakončená kuličkou měla nosec pro přichycení na řemení a v obústku dvě zachycovací jazyková pera. Celková délka bodáku činila 361 mm, z toho délka čepel 248 mm¹⁴.

Obrázek číslo 3

Bodák vzor 33:

Je bodnou i sečnou zbraní. Je-li nasazen na pušku, stává se zbraní výhradně bodnou.

Bodák má tyto hlavní části:

- a. **Čepel** - plochá, pískovaná, jedna strana je zesílená a druhá ostrá, ale od špičky na vzdálenost 35 mm je zbroušena v ostří. Žlábkovité výbrusy po čepeli zmenšují váhu bodáku. V zadní části je čepel vytvořena v stopce, která má podélný výřez pro vytěrák.
- b. **Příčka** - navlečena na čepel dosedá na osazení u stopky a na čepeli je připevněna dvěma nýty k příčce. Na konci přivráceném k ostří čepel je příčka zpracována v kroužek, který při nasazení bodáku na pušku obepíná hlaveň.
- c. **Jílec** - má tyto součásti:
 - hlavičku jílice s nýtem k hlavičce jílice
 - stiskátko s maticí stiskátka
 - zpruhou stiskátka
 - dvě střenky s dvěma šroubky k střenkám s maticemi

¹⁴ FIDLER, J., SLUKA, V. *Encyklopedie branné moci republiky Československé 1920-1938*, Praha, 2006. s. 61.

Hlavička jílce je mosaznou pájkou naletována na stopku a pojištěna nýtem k hlavičce jílce. V hlavičce je bajonetová drážka k nasazení na záchyt. Válcovitým vybráním v bajonetové drážce prochází vytěrák. V příčném vybrání je uloženo stiskátko s maticí a zpruhou.

Stiskátko má ozub, jímž zasahuje do bajonetové drážky v hlavičce jílce. Ozub drží nasazený bodák na pušce. Na konci válcovité části stiskátka je závit pro matici stiskátka.

Zpruha stiskátka je nasazena na válcovitou část stiskátka. Jedním koncem se opírá o vybrání v hlavičce jílce a druhým o matici stiskátka, našroubovanou na stiskátko.

Střenky jsou upevněny na obou stranách k stopce dvěma šrouby a maticemi. Hlavy šroubů a matice jsou zapuštěny do střenek¹⁵.

Obrázek číslo 4

Šavle vzor 29:

Výnos ministerstva vnitra ze dne 14. září 1928, čísla 54321-13. Ministerstvo vnitra uvádí v platnost dnem 15. října 1928 pro četnické gážisty mimo služební třídy četnickou služební šavli.

Četnická služební šavle má tyto hlavní části: čepel, jílec a pochvu. Čepel, vyrobená z oceli, je klínovitého průřezu a po celé délce mírně zahnutá. Směrem k hrotu se zužuje.

Na čepeli se rozeznává: hřbet, ostří, plosky, dvojsečná část a hrot. Ostří čepel je broušeno v délce 10 cm od hrotu, broušena je i dvojsečná část. Čepel vybíhá nahoře ve stopku, která ji spojuje s jílcem.

Jílec slouží k uchopení a ovládání šavle a k ochraně pěstí. Je sestaven z rukojeti s kroužkem, hřbetu rukojeti, koše a šroubku rukojeti. Kovové součásti jílice jsou z matné směsi niklu a mědi.

¹⁵ *Výzbroj četnictva ČSR* [online]. 2012 [cit. 8. Březen 2012]. Dostupný z [www: <http://www.cetnictvo.cz/cetnictvo/vyzbroj.htm#Bodak_vz_33>](http://www.cetnictvo.cz/cetnictvo/vyzbroj.htm#Bodak_vz_33).

Rukojeť je z bukového dřeva, uvnitř vyhloubena pro stopku a je potažena povlakem z rybí kůže, přitaženým dvojitým stočeným drátkem. Na horním konci je ukončena hlavicí a od ní dolů je opatřena žebry ke komfortnějšímu držení. Pod posledním spodním žebrem přiléhá kroužek rukojeti. Hřbet pokrývá zadní stranu a hlavicí rukojeti. Nahoře je vypilován pro oblouk koše.

Koš je složen z jednoduchého, úzkého, vyklenutého oblouku, který na spodním konci pod kroužkem rukojeti je poněkud rozšířen a zakončen dolů zahnutým knoflíkem.

Pochva je z ocelového plechu, černě mořena. Skládá se z obústku, vlastní pochvy a závěsného háku. Obústek je vsazen do ústí pochvy a uvnitř vybíhá ve dvě pružná pera, která udržují čepel v pochvě. Vlastní pochva, přizpůsobená tvaru šavle, se ke konci zužuje a dole je zakončena malou kuličkou. Na vnější straně, asi 3cm pod obústkem, se nalézá závěsný hák.

Četnická služební šavle se nosí navrch šatu na koženém závěsníku, vsunutém na opasku. Závěsník je opatřen otvory pro šavli a pro bodák¹⁶.

Obrázek číslo 5

Šavle vzor 24 (pro důstojníky):

Výnos ministerstva vnitra ze dne 22. ledna 1924, čísla 84.662-13-1923. Šavle je téměř identická s vzorem 29 až na tyto rozdíly:

- Ostří čepele je u šavlí pro důstojníky správně a výkonně broušeno, pro důstojníky ostatních skupin broušeno není.
- Koš je na straně od těla odvrácen, rozšířen a vyklenut. Vyklenutá část je na třech místech vyříznuta, takže tvoří tři obloukovité proužky. Směrem vzhůru se koš zužuje v luk, který je upevněný ke konci stuhy. Spodní konec koše je svinut a vyplněn.
- Vnější plocha koše je celá zdobena stylizovanou lipovou ratolestí a vprostřed je střední státní znak.

¹⁶ *Výzbroj četnictva ČSR* [online]. 2012 [cit. 9. Březen 2012]. Dostupný z [www: <http://www.cetnictvo.cz/cetnictvo/vyzbroj.htm#Šavle_vz.29>](http://www.cetnictvo.cz/cetnictvo/vyzbroj.htm#Šavle_vz.29).

- Šroubek rukojeti je shora našroubován do hřbetu rukojeti a zakrývá zanýťovaný konec stuhu.
- Na koši je připevněn třapec. Generálové nosí třapec zlatý, ostatní důstojníci stříbrný.

Četniční důstojníci mají šavli ve službě i mimo službu. Důstojníci ostatních skupin ve službě, při osobním představování a při všech reprezentačních příležitostech, které nenáleží přímo k služebním výkonům.

Šavlemi budou poděleni všichni aktivní důstojníci četnictva a budou jim ponechány po celou dobu jejich aktivní služby. Při odchodu z aktivní služby (do výslužby, vystoupení, smrti a jiné) se šavle vrátí příslušnému zemskému velitelství. Za udržování šavle je každý důstojník osobně odpovědný¹⁷.

Šavle vzor 24 (pro sbor strážmistrů a vrchních strážmistrů):

Vycházková šavle pro sbor strážmistrů a pro vrchní strážmistry je totožná s četnickou důstojnickou šavlí vzor 24. Rozdíl je pouze v koši této šavle.

- Koš, vylisovaný ze směsi mědi a niklu v poměru 80:20, je na straně od těla rozšířen a vyklenut. Vyklenutá část je na dvou místech vyříznuta tak, že tvoří dva obloukovité proužky.

Šavle patří pouze k vycházkovému stejnokroji a smí být nošena jen v těch případech, kdy se nosí vycházkový stejnokroj¹⁸.

Obrázek číslo 6

Pistole vzor 24:

Výroba začala ve strakonické zbrojovce přepracováním pistole vzoru 22, která byla poněkud nespolehlivá. Sériově se zbraň začala vyrábět v roce 1926.

Zbraň odebírala jak armáda, tak i československé četnictvo. Četnické pistole vzor 24 se lišily jiným provedením záchyty zásobníku. Dodávky pro četnictvo byly započaty v roce 1926, do výzbroje byly zbraně oficiálně zařazeny až v roce 1930¹⁹.

¹⁷ *Výzbroj četnictva ČSR* [online]. 2012 [cit. 11. Březen 2012]. Dostupný z [www: <http://www.cetnictvo.cz/cetnictvo/vyzbroj.htm#Šavle_vz.24>](http://www.cetnictvo.cz/cetnictvo/vyzbroj.htm#Šavle_vz.24).

¹⁸ *Výzbroj četnictva ČSR* [online]. 2012 [cit. 11. Březen 2012]. Dostupný z [www: <http://www.cetnictvo.cz/cetnictvo/vyzbroj.htm#Šavle_vz.24_\(pro_sbor_strážmistrů_a_vrchních_strážmistrů\)>](http://www.cetnictvo.cz/cetnictvo/vyzbroj.htm#Šavle_vz.24_(pro_sbor_strážmistrů_a_vrchních_strážmistrů)).

Obrázek číslo 7

Puška Mannlicher vzor 95:

Pěchotní zbraň ráže 8 mm rakouského původu konstrukce Ferdinanda von Mannlichera byla vyráběna firmou Österreichische Waffens-Gesellschaft ve Steyru a firmou Fegyver es Gepyár v Budapešti pro rakousko-uherskou armádu v letech 1896-1918, přičemž celková produkce přesáhla 4 miliony kusů. Jednalo se o opakovací pušku s přímo tažným závěrem a zásobníkem ve středu pažby, používající střeliva s okrajovou nábojnicí a oblou střelou²⁰.

Obrázek číslo 8

V této retrospektivě donucovacích prostředků a zbraně je jednoznačně vidět, že vyvolávaly patřičný respekt, zejména chladné zbraně.

¹⁹*Pistole vzor 24* [online]. 2011 [cit. 14. Březen 2012]. Dostupný z www: <http://www.1-prapor-sos.wz.cz/sos/vyzbroj/cz_vz_24.html>.

²⁰ FIDLER, J., SLUKA, V. *Encyklopedie branné moci republiky Československé 1920-1938*, Praha, 2006. s. 548.

3 CHARAKTERISTIKA A KOMPARACE LEGITIMNÍCH NÁSTROJŮ VYMEZUJÍCÍCH VYUŽITÍ DONUCOVACÍCH PROSTŘEDKŮ A ZBRANĚ

3.1 Obecní (městská) policie

Hlavním úkolem obecní (městské) policie je zabezpečení místních respektive obecních záležitostí veřejného pořádku. Rovněž je dobré připomenout, že při plnění svých úkolů obecní policie ze zákona spolupracuje s Policií České republiky.

Tímto problémem se budeme zabývat i proto, že mezi veřejností panuje jistá nevědomost o vysoce citlivé problematice použití donucovacích prostředků, psa a služební zbraně strážníkem městské policie.

Strážníkem je podle zákona o obecní policii zaměstnanec obce, jenž je zařazený do obecní policie. Tento strážník je při výkonu své práci přísně vázán zákony České republiky, což se týká přirozeně i oblasti zmíněných donucovacích prostředků. Strážník smí použít pouze zákonem stanovené prostředky, a to za legálně stanovených podmínek. Právním předpisem, který upravuje tuto oblast, je zákon č.553/1991 Sbírky, o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen zákon o obecní policii).

Mimo výše zmíněné zásady legality je dobré říci, že tato oblast je upravena na základě principu maximalizace kladného (celo)společenského dopadu zvoleného donucovacího prostředku za souběžné minimalizace negativního dopadu na konkrétní osobu, vůči níž bylo strážníkem zakročeno. Kladným (celo)společenským impaktem se zde rozumí především zajištění místního veřejného pořádku²¹.

Taxativní výčet donucovacích prostředků obsahuje ustanovení **§ 18 odst. 1 Zákona o obecní policii**. Považují se za ně:²²

- a) *„hmaty, chvaty, údery a kopy*
- b) *slzotvorný, elektrický nebo jiný obdobně dočasně zneschopňující prostředek*
- c) *obušek a jiný úderný prostředek*

²¹ *Použití donucovacích prostředků, psa a služební zbraně strážníkem* [online]. 2012 [cit. 11. Leden 2012]. Dostupný z [www: < http://www.epravo.cz/top/clanky/pouziti-donucovacich-prostredku-psa-a-sluzebni-zbrane-straznikem-20670.html >](http://www.epravo.cz/top/clanky/pouziti-donucovacich-prostredku-psa-a-sluzebni-zbrane-straznikem-20670.html).

²² ČESKO. Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1991, § 18 odst. 1. Dostupný z WWW: < <http://www.straznici.com/zakon-o-obecni-policii/> >.

- d) pouta
- e) úder služební zbraní
- f) hrozba namířenou služební zbraní
- g) varovný výstřel ze služební zbraně
- h) technický prostředek k zabránění odjezdu vozidla“

Povinnosti spojené s použitím donucovacích prostředků bude práce rozebírat v následující kapitole. Nyní se budeme zabývat legitimními nástroji strážníků použitých donucovacími prostředky. Jednoznačně jde o zcela specifické a mimořádné prostředky, které jsou typické pro všechny bezpečnostní sbory, proto zákon jasně a přesně definuje důvody, za nichž je možné je použít. Pojem donucovací prostředek v zákoně není formulován, avšak mohl by se definovat takto: „Donucovací prostředek je prostředek nebo fyzický úkon s nesmrtícím účinkem, užitý za účelem eliminace protiprávního jednání fyzické osoby s využitím síly nebo hrozby použití síly.“²³

Jejich neobyčejnost dokládají i přísné povinnosti strážníků, které jsou s jejich použitím spojeny. Je to důsledek toho, že při jejich použití bývá výrazným způsobem zasazeno do základních lidských práv a svobod (například právo na nedotknutelnost osoby, osobní svoboda a tak dále). Při jejich využití může snadno dojít ke zranění osoby, proti které se zákrok vede, výjimečně dokonce i k jejímu usmrcení. Proto je důležité zajistit, aby strážníci disponovali v této oblasti nejen teoretickými znalostmi, ale hlavně je nutné zajistit, aby získali kvalitní praktickou přípravu, a ta posléze zaručí, že dané donucovací prostředky budou používat na vysoce odborné úrovni. Při jejich nepřiměřeném nebo nesprávném použití by mohlo dokonce dojít k ohrožení nezúčastněných osob, na což by měl strážník vždy myslet. Hlavně by si měli strážníci uvědomovat, že pokud překročí legislativní rámec svých oprávnění, mohou za to nést všechny negativní následky včetně trestního postihu. Precizní právní norma této oblasti je tedy zárukou nejen ochrany osob, vůči nimž jsou dané prostředky využity, ale i ochrany samotných strážníků²⁴.

Pro využití pout zákon stanovil zvláštní důvody. Strážník je může osobě nasadit jen při omezení osobní svobody podle ustanovení **§ 76 odst. 2 trestního řádu**, při předvedení osoby, která klade odpor, nebo při zajištění osoby, která fyzicky napadá

²³ MATES, P., ŠKODA, J., VAVERA, F. *Veřejné sbory*. Praha 2011. s. 183.

²⁴ VOZÁK, M. *Obecní policie, její charakteristika a místo v systému veřejné správy v ČR*. Brno, 2011. 64-63 s. Diplomová práce. Univerzita Masarykova, Právnická fakulta.

jinou osobu nebo strážníka, ohrožuje vlastní život, poškozuje cizí majetek nebo se při zákroku strážníka pokusí o útěk²⁵.

Při výkonu své práce může strážník vedle donucovacích prostředků použít i psa, jehož způsobilost musí být osvědčena Policií ČR. Přitom obecní policie využije zákonných pravidel obdobně jako při aplikaci výše uvedených donucovacích prostředků²⁶.

Nejzávažnějším zásahem do práv a svobod osob je však použití služební zbraně, neboť může mít často fatální následky. Proto jsou podmínky pro její použití taxativně stanoveny v zákoně o obecní policii. Ke střelbě je strážník oprávněn použít služební zbraň pouze ve dvou případech.

- V prvním případě - jde-li o situaci, kdy jsou splněny podmínky nutné obrany nebo krajní nouze. Podmínky krajní nouze, stejně jako podmínky nutné obrany jsou upraveny v trestním zákoníku. Podmínky krajní nouze jsou dle ustanovení **§ 28 trestního zákoníku** naplněny tehdy, pokud někdo spáchá čin jinak trestný, kterým odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem. O krajní nouzi ovšem nejde v případě, že bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný, nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet. Podle ustanovení **§ 29 trestního zákoníku** není trestným činem čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajících útok na zájem chráněný tímto zákonem. V tomto případě jsou naplněny podmínky nutné obrany, přičemž nejde o nutnou obranu, jestliže byla obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku²⁷.
- Druhým důvodem k použití zbraně je snaha zamezit útěku nebezpečného pachatele, jehož strážník nemůže zadržet jiným způsobem, přičemž další podmínka, která musí být splněna, stanoví, že použití zbraně v tomto případě je přípustné pouze tehdy, pokud použití donucovacích prostředků by bylo zřejmě neúčinné. To znamená, že nejprve musí strážník použít donucovací prostředky (vhodným by mohl být například varovný výstřel

²⁵ ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb. Trestní řád. In: *Úplné znění*, 2011. s. 168.

²⁶ ČESKO. Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1991, § 19 odst. 1 a 2. Dostupný z WWW: < <http://www.straznici.com/zakon-o-obecni-policii/>>.

²⁷ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník. In: *Úplné znění*, 2011. s. 18.

ze služební zbraně) a teprve tehdy, když je jejich použití zřejmě neúčinné, se může pokusit zamezit útěku nebezpečného pachatele výstřelem ze služební zbraně. Žádný zákon neposkytuje definici nebezpečného pachatele, proto nezbyvá, než se poohlédnout po judikátu, v němž by se soud k tomuto neurčitému právnímu pojmu vyjádřil²⁸.

O výjimečnosti použití donucovacích prostředků, psa i služební zbraně svědčí skutečnost, že dle ustanovení **§ 22 zákona o obecní policii** jich nesmí být použito vůči zákonem vymezeným kategoriím osob – těhotné ženě, osobě vysokého věku, osobě s tělesnou vadou či chorobou nebo osobě mladší 15 let. Výjimku představují pouze hmaty, chvaty, pouta a technický prostředek k zabránění odjezdu vozidla, jež mohou být použity i vůči vyjmenovaným osobám. Jediným případem, kdy žádné omezení v použití všech těchto prostředků vůči jmenovaným osobám neplatí, je situace, kdy útok těchto osob bezprostředně ohrožuje život a zdraví strážníka nebo jiných osob nebo hrozí větší škoda na majetku a dané nebezpečí nelze odvrátit jinak²⁹.

3.2 Policie České republiky

Donucovací prostředky jsou policisté oprávněni použít v souvislosti s prováděním služebního zákroku, a to proti fyzickým osobám, které ohrožují nebo porušují bezpečnost jiných osob, majetek, popřípadě veřejný pořádek. Zákon o policii upravuje tyto donucovací prostředky:³⁰

a) „*hmaty, chvaty, údery a kopy*

b) *slzotvorný, elektrický nebo jiný obdobně dočasně zneschopňující prostředek*

c) *obušek a jiný úderný prostředek*

d) *vrhací prostředek mající povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícími účinky*

e) *vrhací prostředek, který nemá povahu zbraně podle § 56 odst. 5*

²⁸ ČESKO. Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 199, § 20 odst. 1 a 2. Dostupný z WWW: < <http://www.straznici.com/zakon-o-obecni-policii/>>.

²⁹ ČESKO. Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1991, § 22. Dostupný z WWW: < <http://www.straznici.com/zakon-o-obecni-policii/>>.

³⁰ FILÁK, A. *Zákon o Policii České republiky s komentářem podle právního stavu k 12. 1. 2009*. Praha, 2009, s. 125–126.

- f) zastavovací pás, zahrazení cesty vozidlem a jiný prostředek k násilnému zastavení vozidla nebo zabránění odjezdu vozidla*
- g) vytlačování vozidlem*
- h) vytlačování štítem*
- i) vytlačování koněm*
- j) služební pes*
- k) vodní stříkač*
- l) zásahová výbuška*
- m) úder střelnou zbraní*
- n) hrozba namířenou střelnou zbraní*
- o) varovný výstřel*
- p) pouta*
- q) prostředek k zamezení prostorové orientace“*

Jde o soubor převážně technických prostředků, jejichž použití je možné za podmínek stanovených zákonem. Policisté by měli být do výkonu své služby jimi vybaveni, aby je v případě potřeby měli k dispozici.

Jejich použití má formu přímého donucení. Fyzická osoba nebo rušitel se jimi nutí k uskutečnění právních povinností. Typickým znakem přímého donucení je pak využití fyzického násilí.

Použití donucovacích prostředků se tedy uplatní v případě, kdy osoba klade odpor, přičemž ve většině případů půjde o **odpor aktivní** (to je takový odpor, kterým je policistovi násilím bráněno v provedení zákroku, přímo se působí fyzicky na policistu). Opakem je **pasivní odpor** (to je takový odpor, při kterém osoba nepoužívá žádnou formu fyzického násilí vůči policistovi, ale jen odmítá splnit jeho oprávněné pokyny, výzvy nebo požadavky, přičemž osoba svým jednáním ohrožuje bezpečnost osob, majetku či veřejného pořádku).

Pojem donucovací prostředek není zákonně definován, nicméně v zájmu ochrany osob, majetku a veřejného pořádku je výčet donucovacích prostředků stanoven taxativně. Policista není oprávněn používat prostředky jiné³¹.

³¹ ČECHMÁNEK, B., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o policii ČR 2005*, Praha, 2005, s. 96 – 97.

Soubor donucovacích prostředků Policie České republiky je ve srovnání s obecní policií mnohem rozsáhlejší. Je to pochopitelné s ohledem na druhy a úkoly vyplývající z předpokládaných činností policistů. Policista je také oprávněn, na rozdíl od strážníka, použít zbraň, může tak učinit v několika dalších případech, jež taxativně stanoví ustanovení **§ 56 odst. 1 zákona o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů**, dále jen zákon o Policii České republiky (k odvrácení násilného útoku, který ohrožuje střežený nebo chráněný objekt anebo prostor).

4 TAKTICKÉ POUŽITÍ VYBRANÝCH DONUCOVACÍCH PROSTŘEDKŮ A ZBRANĚ OBECNÍ POLICIÍ A POLICIÍ ČR

Před použitím donucovacího prostředku je jak policista, tak i strážník obecní (městské) policie povinen vyzvat osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání, s výstrahou, že bude použito donucovacích prostředků. To neplatí v případě použití prostředku k zabránění odjezdu vozidla. Od výzvy s výstrahou lze upustit v případě, že je ohrožen život nebo zdraví osoby a zákrok nesnese odkladu³².

O tom, který z donucovacích prostředků použije, je policista i strážník oprávněn rozhodnout podle konkrétní situace tak, aby dosáhl účelu sledovaného zákonem, přitom použije takového donucovacího prostředku, který je nezbytně nutný k překonání odporu osoby, která se dopouští protiprávního jednání³³.

Strážník i policista je při použití donucovacího prostředku povinen dbát na to, aby nezpůsobil osobě újmu nepřiměřenou povaze a nebezpečnosti jejího protiprávního jednání³⁴.

Hmaty, chvaty, údery, kopy:

Používají se v některých případech k překonání odporu pasivního, ale zejména k překonání odporu aktivního.

Hmatem rozumíme úchop či uchopení jiné osoby, která klade pasivní odpor, svou rukou, například za účelem jejího odvedení z určitého místa, kde ohrožuje život, zdraví, majetek. V okamžiku, kdy osoba začne klást aktivní odpor, použije policista jiného donucovacího prostředku, například odváděcí chvat.

³² FILÁK, A. *Zákon o Policii České republiky s komentářem podle právního stavu k 12. 1. 2009*. Praha, 2009, s. 131.

³³ ČESKO. Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1991, § 18 odst. 4. Dostupný z WWW: < <http://www.straznici.com/zakon-o-obecni-policii/>>.

³⁴ ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2008, částka 91, s. 4099.

ČESKO. Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1991, § 18 odst. 5. Dostupný z WWW: < <http://www.straznici.com/zakon-o-obecni-policii/>>.

Chvaty jsou většinou bolestivé úchopy, které policista využije, je-li napaden útočníkem, jehož sílu nemůže překonat, nebo uchopí-li jej útočník tak, že se nemůže vyprostit. Lze je použít také při předvádění či odvádění osob, kdy v úvahu připadá nejčastěji nasazení různých pák (například páka na prsty a zápěstí, páka na palec a zápěstí, páka na loket). Chvaty, jakož i ostatní donucovací prostředky, lze použít ve většině případů pouze proti osobě, která klade aktivní odpor.

Úder je velmi nebezpečný donucovací prostředek, který je veden na citlivá místa. Při použití větší síly může být i smrtelný. Užitím některých úderů můžeme útočníka přivést do bezvědomí, například úderem malíkovou hranou útočníka vyřadíme z boje tím, že úder vedeme na dlouhé kosti. Měkkou částí okraje dlaně může policista zasáhnout útočníka do brady. Nezpůsobí mu vážnější zranění, ale otřesem nervového systému jej zbaví odvahy a získá si patřičný respekt. Použití úderů bude zpravidla přicházet v úvahu souběžně s chvaty, popřípadě kopy.

Kopy sebeobrany jsou vlastně druhem úderů. Rozdíl je pouze v tom, že údery nevedeme rukama, ale nohama. Kopy vedeme jako všechny údery na zranitelná místa útočníka, zpravidla mezi nohy, pod koleno, do holenní kosti, do břicha, do zevního nebo vnitřního kotníku. Při ohrožení života lze připustit kop do hlavy, do páteře nebo do žaludku³⁵.

Slzotvorné a elektrické prostředky:

Pro využití **slzotvorných prostředků** platí určité zásady, jejichž zanedbání způsobí, že slzotvornou látkou je postižen sám policista nebo strážník nebo členové policejní hlídky, popřípadě nezúčastněné osoby. Například při jejich použití na volném prostranství se musí brát v úvahu směr a síla větru. Vlastní rozprašování látky se aplikuje přibližně 50 - 60 cm před obličejem útočníka³⁶.

Elektrický, dočasně zneschopňující prostředek lze užít jen tehdy, pokud by použití jiného donucovacího prostředku bylo zjevně nedostatečné k dosažení účelu sledovaného zákrokem³⁷.

³⁵ ČECHMÁNEK, B., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o policii ČR 2005*, Praha, 2005, s. 97 - 98.

³⁶ ČECHMÁNEK, B., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o policii ČR 2005*, Praha, 2005, s. 97 - 98.

³⁷ *Elektrický donucovací prostředek* [online]. 2012 [cit. 31. Březen 2012]. Dostupný z [www: <http://www.taser.cz/Menu-TASER-produkty-Statni-bezpecnostni-sbory-Pravni-ramec/134/>](http://www.taser.cz/Menu-TASER-produkty-Statni-bezpecnostni-sbory-Pravni-ramec/134/).

Obušek:

Je určen k úderům na zranitelná místa lidského těla, kde nejsou důležité životní orgány. Způsob použití je dán materiálem, z něhož je vyroben, jeho velikostí a tvarem. Především slouží k prodloužení policistovy ruky při útoku, kterým se osoba brání donucování, aby nesplnila svou právní povinnost. Obušek lze úspěšně použít k vyrazení nebezpečného předmětu z ruky útočníka, který tento předmět hodlá použít vůči policistovi, strážníkovi či komukoli jinému.

Vrhací prostředek mající povahu střelné zbraně:

Dle tohoto ustanovení se vrhacím prostředkem rozumí takový prostředek, který má za následek dočasně zneschopňující účinky (takzvané vytřelovače sítí, flash ball, zbraně používané k vymetení prostředků dočasně narkotizačních, ohlušujících, oslepujících a tak dále). Pokaždé se jedna o vrhací prostředky řadí se svým účinkem mezi takzvané nesmrtící (neletální) prostředky.

Vrhací prostředek nemající povahu střelné zbraně:

Zde legislativa předvídá technický rozvoj a umožňuje i použití dalších zatím nedostupných donucovacích prostředků. Například se jedná o generátory mikrovlnných paprsků, generátory rychle tuhnoucí pěny omezující pohyb pachatele a další podobně fungující prostředky³⁸.

Zastavovací pás, technické prostředky k zabránění odjezdu vozidla:

Zastavovací pás je technický prostředek sloužící k násilnému zastavení vozidla tím, že poškodí jeho pneumatiky a tím zabráni řidiči pokračování v jízdě. Lze jej i využít jako jisticího prostředku k zabránění svévolného odjezdu řidiče při prohlídce dopravních prostředků. Jiným prostředkem k násilnému zastavení vozidla rozumíme jakoukoli účinnou překážku, kterou je policie schopna na silnici ve směru jízdy zájmového vozidla, nebo v možných směrech odbočení anebo návratu vytvořit, vybudovat či postavit. Tak v souvislosti s pronásledováním nebezpečných pachatelů přecházejících z místa činu motorovým vozidlem lze napříč silnice postavit nákladní vozidla s pískem, kamením nebo hlínou nebo jinou policejní techniku, která by splnila

³⁸ FILÁK, A. *Zákon o Policii České republiky s komentářem podle právního stavu k 12. 1. 2009*. Praha, 2009, s. 127.

účel, to znamená, že by dokázala zájmové vozidlo násilně zastavit. Možné je užít též betonových bariér.

Technický prostředek k zabránění odjezdu vozidla lze užít i v případě, že řidič (popřípadě jiná osoba ve vozidle) klade pasivní odpor (odmítá předložit doklady, vystoupit z vozidla, komunikovat s policisty nebo strážníky nebo se ve vozidle zevnitř zajistí). V tomto případě lze použití donucovacích prostředků též kumulovat³⁹.

Vytlačování vozidlem:

Neslouží k vytlačení jiného vozidla během jízdy ze silnice při jeho pronásledování. Je užíván při zásazích proti větší skupině osob, pro rozptýlení takové skupiny z určitého prostoru, např. nepovolené technoparty nebo nepovolené demonstrace. V úvahu přicházejí pomalu jedoucí vozidla např. těžké transportéry s „pletivem“ nebo také k odstranění překážky např. barikády či zatarasení přístupu nepovolaným osobám na místa, kam je vstup v zájmu ochrany veřejného pořádku a bezpečnosti zakázán⁴⁰.

Vytlačování štítem:

Policista je oprávněn použít tento donucovací prostředek zejména při zákroku pod jednotným velením a nelze-li zákroku dosáhnout jinak, jiným donucovacím prostředkem a jinou taktikou, méně ohrožujících zdraví zakročujících policistů⁴¹.

Tento donucovací prostředek se užívá v obdobných případech jako donucovací prostředek vytlačování vozidlem či vytlačování koňmi.

Vytlačování koňmi:

Zákon neřeší způsob použití tohoto specifického donucovacího prostředku, ale tento prostředek najde své uplatnění zejména při služebních zákrocích proti skupinám osob, kdy kromě obnovení veřejného pořádku půjde o jejich vytlačení z určitého prostoru.

³⁹ ČECHMÁNEK, B., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o policii ČR 2005*, Praha, 2005, s. 98 - 101.

⁴⁰ *Vytlačování vozidlem* [online]. 2009 [cit. 3. Duben 2012]. Dostupný z www.policista.cz/clanky/reportaz/pavel-cerny-na-idnes-cz-policiste-by-nemuseli-strilet-tak-casto-468/?vse .

⁴¹ FILÁK, A. *Zákon o Policii České republiky s komentářem podle právního stavu k 12. 1. 2009*. Praha, 2009, s. 128.

K vytlačování koňmi může být použita sevřená řada koní s jezdci (policisty), která bude zvolna postupovat směrem, jímž mají být osoby vytlačeny. Při dalším způsobu zásahu se koně s jezdci použijí k zamezení přístupu nepovolaným osobám na místa, kam je vstup v zájmu ochrany veřejného pořádku zakázán, nebo k oddělení proti sobě stojících skupin osob a navzájem se napadajících a podobně.

Služební pes:

Pro použití psa jako donucovacího prostředku musí být splněny všechny podmínky dané zákonem. Pro tento účel je nejvhodnější využití služebního psa vycvičeného jako obránáře. Uplatní se totiž nejlépe při zákrocích proti skupinám osob, které ruší veřejný pořádek, při pronásledování pachatelů trestných činů po horké stopě, k zamezení útoku na policisty, strážníky nebo jiné osoby, k prohlídce napadeného objektu a podobně.

Vodní stříkač:

Vodní stříkač slouží především vůči většímu počtu osob, které ve větším rozsahu narušují veřejný pořádek, popřípadě poškozují nebo ohrožují majetek. Vodní stříkač se užívá v obdobných případech jako donucovací prostředek vytlačování koňmi⁴².

Zásahová výbuška:

Použitím zásahové výbušky docílíme krátkodobého zneškodnění (strnutí, zneschopnění, psychické ochromení) nebezpečného pachatele a jiných osob páchajících zvláště závažné úmyslné trestné činy. Krátkodobé působení tohoto donucovacího prostředku lze potom využít pro služební zákrok speciálně vycvičených policistů vybavených potřebnými ochrannými pomůckami. Nejvyšší efekt se zaznamenává při použití v uzavřených prostorách (například vozidlo, místnost nebo jiný úkryt).

⁴² ČECHMÁNEK, B., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o policii ČR 2005*, Praha, 2005, s. 99 - 101.

Úder střelnou zbraní:

Úder střelnou zbraní je velmi nebezpečný donucovací prostředek, který se používá v boji zblízka, kdy je policista nebo strážník nenadále napaden a v důsledku toho se nachází v tísní, kdy nemá možnost využít jiné donucovací prostředky. Z hlediska použití půjde o donucovací prostředek spíše výjimečný. Má sloužit k odvrácení útoku a získání času k použití donucovacího prostředku vhodnějšího. Policista i strážník musí být při jeho použití velice opatrný, neboli střelná zbraň se pro účel úderu nevhodně drží v ruce (při neopatrné manipulaci by se jí mohl útočník zmocnit).

Hrozba střelnou zbraní:

Hrozba střelnou zbraní bude vhodná zejména v těch případech, kdy je bezprostředně ohrožena bezpečnost policisty, strážníka nebo jiné osoby. Policista nebo strážník vyzve osobu, aby zanechala svého protiprávního jednání pod hrozbou namířené střelné zbraně⁴³.

Varovný výstřel:

„Varovný výstřel je jedním z nejdůraznějších donucovacích prostředků, neboť střelná zbraň je zde použita k účelu, k němuž je vyrobena, totiž ke střelbě. Působí jako značná psychická zátěž, ale současně pro osobu, proti níž byl varovný výstřel použit, znamená varování, že v případě neuposlechnutí výzvy může následovat mířená střelba.“⁴⁴ Více bude v 6. Kapitole.

Pouta:

Pouta jako donucovací prostředek přikládá policista i strážník nejčastěji na obě ruce osoby a tím je spoutá dohromady. Používá se zejména k předvedení nebo při eskortě, jestliže se tomuto služebnímu úkonu osoba aktivně nebo pasivně brání. Spoutání může být podle okolností (stupně agresivity, druhu útoku) uskutečněno v různých polohách osoby (například vestoje bez opory nebo s oporou, vkleče, vsedě, vleže). Strážník i policista musí mít snahu ochránit svou vlastní bezpečnost.

⁴³ ČECHMÁNEK, B., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o policii ČR 2005*, Praha, 2005, s. 101 - 102.

⁴⁴ ČECHMÁNEK, B., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o policii ČR 2005*, Praha, 2005, s. 102.

Po nasazení pout nesmí dojít k porušení krevního oběhu a tím k následnému zranění poutané osoby. Mělo by předcházet upozornění, že snaha vyprostit se z pout vede k jejich samovolnému utahování⁴⁵.

Zamezení prostorové orientace:

Policista je tento prostředek oprávněn použít, zejména proti osobám předváděným, eskortovaným a za podmínek uvedených v **§ 54 zákona o Policii České republiky**. Prostředek k zamezení prostorové orientace se smí nasadit zadrženému, aby mu zamezil v prostorové orientaci, konkrétně se může jednat o kápi nebo neprůhledné brýle, zejména se používá při transportu nebezpečného pachatele⁴⁶.

⁴⁵ ČECHMÁNEK, B., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o policii ČR 2005*, Praha, 2005, s. 98 - 99.

⁴⁶ FILÁK, A. *Zákon o Policii České republiky s komentářem podle právního stavu k 12. 1. 2009*. Praha, 2009, s. 130.

5 KOMPARACE LEGITIMITY DONUCOVACÍCH PROSTŘEDKŮ A ZBRANĚ Z USA

Zbraně nezpůsobující smrtelná zranění

V posledních letech začalo stále více policejních sborů používat nesmrtící zbraně, které jsou určeny k umírnění podezřelého. Mezi nejrozšířenější střelné zbraně tohoto typu patří:

- brokovnice a pistole ráže 37 mm vystřelující dřevěné, gumové, či polyuretanové náboje
- pepřové spreje a tasery, prostředky určeny pro střet zblízka

Nesmrtící zbraně se stále zdokonalují, momentálně se pracuje na rozvoji střelných zbraní, které vystřelují síť, vystřikují lepidlovou hmotu, nebo vydávají ostré paprsky světla, které jsou schopné oslepit podezřelého. Policie v Cincinnati například používá zbraně vystřelující pytlíky naplněné broky, které udeří pachatele silou rány pěstí. Nejnovější výzkumy ukazují, že nesmrtící zbraně napomáhají k snížení policejního násilí. Rozvoj těchto zbraní také přináší otázky týkající se jak správné strategie využití jejich potenciálu, tak rovněž regulace jejich užití v souladu se zákonem⁴⁷.

Obecně jde říci, že nejvíce násilí a smrtelných zranění je způsobeno střelbou. Rozvoj nesmrtících zbraní tudíž napomáhá ke snížení rizika policejního násilí a smrtelných poranění způsobených střelnými zbraněmi na normální náboje.

⁴⁷ SIEGEL, L. *Criminology*, Belmont USA, 2000, s. 527-528.

6 PROBLEMATIKA VAROVNÉHO VÝSTŘELU

6.1 Charakteristika varovného výstřelu

Ze slov „varovný výstřel“ je patrné, že se jedná o výstřel, který má pachatele varovat, aby zanechal svého protiprávního jednání. Varovný výstřel je takzvaný krajní donucovací prostředek. Pro osobu, proti které je varovný výstřel použit, vyplývá, že pokud neuposlechne policistu, může následovat mířená střelba proti ní. Předpokládaný efekt varovného výstřelu je, aby pachatel, proti kterému je varovný výstřel aplikován, zanechal svého protiprávního jednání, vzdal se, opustil úkryt nebo zastavil motorové vozidlo. Varovný výstřel je obvykle veden do vzduchu a ve výjimečných případech do země, pokud je podklad měkký a nehrozí odražení střely⁴⁸.

6.2 Držení palné zbraně

Legálně vlastnit zbraň nebo střelivo mohou pouze občané, kteří mají platný zbrojní průkaz. Jedná se o veřejnou listinu, a tudíž falšování zbrojního průkazu je trestným činem. Pokud chce mít někdo zbraň nebo střelivo někdo u sebe, musí mít také u sebe zbrojní průkaz. Nepostačí tedy, že je někdo legálním vlastníkem průkazu, když ho nemá se zbraní nebo střelivem u sebe, ale má ho například doma. Pro získání zbrojního průkazu musí žadatel splnit šest podmínek, a to:

- trvalé bydliště na území České republiky
- předepsaný věk
- zdravotní způsobilost
- bezúhonnost
- spolehlivost
- odbornou způsobilost

Výše zmíněné podmínky by měly zamezit tomu, aby se střelná zbraň nedostala do nesprávných rukou „šilenců“. Příslušníci Policie České republiky k výkonu své funkce zbrojní průkaz nepotřebují. Podmínky pro použití služební zbraně jsou uvedeny ve zvláštním právním předpisu⁴⁹.

⁴⁸ KOZELKA, L. *Problematika varovného výstřelu*. Praha, 2010. 7 s. Diplomová práce. Policejní akademie, Bezpečnostně právní fakulta.

⁴⁹ ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2008.

O nabití zbraně, to je zasunutí náboje do nábojové komory, rozhoduje policista sám podle konkrétní situace, nejedná-li se o služební zákrok pod jednotným velením. Civilní občané rovněž sami rozhodují o tom, zda budou nosit zbraň nabitou. Velmi důležité je, aby každý, kdo má zbraň u sebe, dodržoval zásady pro nošení zbraně, především aby nosil pistoli nebo revolver pokaždé na stejném místě. Dále je nutností, aby měl přehled o tom, jak je zbraň nabitá, jestli náboj v nábojové komoře je nebo není. Zbraň je vhodné nosit buď stále nabitou, nebo stále bez náboje v nábojové komoře, protože se mnohokrát stává, že člověk ve stresové situaci začne panikařit a neuvědomí si, v jakém pohotovostním stavu se jeho zbraň nachází⁵⁰.

6.3 Legislativa k používání palných zbraní

Pro osoby mající trvale bydliště na území České republiky je normou upravující používání palných zbraní **zákon č. 119/2002 Sb. o střelných zbraních a střelivu**, dále jen zákon o zbraních a **zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník**, potom vyhlášky ministerstev a nařízení vlády. Je velmi významné, aby každý občan věděl, za jaké situace, kdy a za jakých podmínek může zbraň použít a o jakou právní normu se může následně opřít. Jedná se především o **zákon č. 40/2009 Sb. § 29 trestního zákoníku**, který pojednává o nutné obraně, a **§ 28 trestního zákoníku**, který pojednává o krajní nouzi.

Pro příslušníky bezpečnostních složek je použití zbraně podle legislativních norem beztrestné. Soudobým právním předpisem Policie České republiky je **zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky**, ve kterém jsou podmínky pro použití donucovacích prostředků a zbraně uvedeny v ustanovení **§ 51 až § 59**. Varovný výstřel jako donucovací prostředek je uveden v **§ 52 písm. o)**⁵¹.

Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii také užívá zbraň v různých významech pojetí. V ustanovení **§ 14** se upravuje oprávnění strážníka odebrat zbraň. Kromě toho zákon o obecní policii v **§ 20 odst. 3** definuje služební zbraň jako krátkou střelnou zbraň, jejímž držitelem je podle zvláštního zákona obec. To je právě taková zbraň, o jejíž využití se jedná v situaci oprávněného použití zbraně ve smyslu trestního zákona, to je použití zbraně podle **§ 20 zákona o obecní policii**.

⁵⁰ KOZELKA, L. *Problematika varovného výstřelu*. Praha, 2010. 9 s. Diplomová práce. Policejní akademie, Bezpečnostně právní fakulta.

⁵¹ FILÁK, A. *Zákon o Policii České republiky s komentářem podle právního stavu k 12. 1. 2009*. Praha, 2009, s. 122-141.

Strážníci nejsou oprávněni nosit zbraň (na rozdíl například od policistů), tudíž aby mohl zbraň legálně využít, musí být držitelem zbrojního průkazu. Takže strážník by měl být držitelem zbrojního průkazu skupiny D (k výkonu zaměstnání nebo povolání). Obec nemusí své strážníky ozbrojit, ale pokud by chtěla, aby strážníci zbraň nosili, „*může strážníkům stanovit jako součást odborné způsobilosti a podmínky pro řádný výkon sjednané práce strážníka i způsobilost nosit služební zbraň*“⁵². Vzhledem k tomu, že obec je držitelem služební zbraně, musí vlastnit zbrojní licenci, konkrétně se jedná o skupinu J (zabezpečování úkolů podle zvláštního právního předpisu – **§ 31 písm. j) zákona o zbraních**)⁵³.

Personál justiční stráže a vězeňské služby má použití donucovacích prostředků a zbraně ustanoven v **§ 17 a § 18 zákona č. 555/1992 Sb. o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky**. Varovný výstřel jako donucovací prostředek je v tomto zákoně uveden v **17 odst. 2, písm. m)**⁵⁴.

Použití donucovacích prostředků a zbraně pro zaměstnance celní správy upravuje ustanovení **§ 38 a § 40 celního zákona č. 13/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů**. Varovný výstřel jako donucovací prostředek je v tomto zákoně uveden v ustanovení **§ 38 odst. 1 písm. i)**⁵⁵.

6.4 Hlášení použití zbraně civilními občany

Osoba, která je držitelem zbrojního průkazu, má povinnost neprodleně ohlásit příslušnému útvaru Policie České republiky každé použití zbraně (to jest střelné zbraně) nejen pro účely nutné obrany, podle **§ 29 trestního zákoníku**, ale i pro účely krajní nouze, podle **§ 28 trestního zákoníku** ukládá držiteli zbrojního průkazu **§ 29 odst. 1 písm. l) zákona**. Ale v legislativě není pochopitelně určeno, o jaké konkrétní použití zbraně se jedná (střelba, hrozba zbraní, úder zbraní). Vzhledem k funkčnímu použití zbraně lze dovodit, že je nutno ohlašovat každé použití zbraně, při kterém došlo k výstřelu ze zbraně, včetně náhodného, nechtěného výstřelu nebo varovného výstřelu v situaci nutné obrany krajní nouze nebo nutné obrany⁵⁶.

⁵² VETEŠNÍK, P., JEMELKA, L. Zákon o obecní policii Komentář. Praha, 2009, s. 215.

⁵³ KOMENDA, J., Zákon o zbraních v praxi. Brno, 2007 s. 30.

⁵⁴ ČESKO. Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1992, § 17, § 18.

⁵⁵ ČESKO. Zákon č. 13/1993 Sb., celní zákon, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1993, § 38 - § 40.

⁵⁶ ČESKO. Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2002, § 29 odst. 1 písm. l).

6.5 Použití varovného výstřelu

Před použitím varovného výstřelu je policista nejdříve povinen vyzvat osobu, proti níž zakročuje, aby upustila od svého protiprávního jednání s výstrahou, že bude použito zbraně, například „Policie, jménem zákona stůj, nebo bude použito zbraně!“. Od výzvy s výstrahou lze upustit jen v případě, že je ohrožen život nebo zdraví osoby a zákrok nesnese odkladu. Dále policista zváží, zda k účelu sledovaného zákrokem nelze dosáhnout použitím jiných donucovacích prostředků. Policista je oprávněn použít varovného výstřelu, aby především zajistil bezpečnost svou nebo jiné osoby před protiprávním útokem, pokud útok bezprostředně trvá, hrozí, nebo podle všech známek bude pokračovat, nebo aby zabránil útoku prchající osoby, která byla přistižena při páchání úmyslného trestného činu, či je důvodně podezřelá z jeho spáchání, nebo která je, či má být eskortována. Dále aby zabránil násilnému vstupu nepovolaných osob do chráněných nebo střežených objektů nebo na místa, kam je vstup zakázán.

Než policista varovný výstřel použije, je povinen posoudit svůj momentální fyzický a psychický stav, například fyzické vyčerpání nebo stres, aby použitím varovného výstřelu neohrozil nezúčastněné osoby. Při použití varovného výstřelu je policista povinen dbát nutné obezřetnosti s ohledem na charakter okolí a místa zákroku (bytová zástavba, koncentrace obyvatel, hustota silničního provozu, terén, denní a noční doba, povětrnostní podmínky). Varovný výstřel musí být kontrolovaně mířen do bezpečného prostoru tak, aby po celé jeho trajektorii účinného dostřelu bylo téměř jisté, že nedojde k ohrožení života, zdraví, majetku nezúčastněných osob a osoby, proti které je zákrok veden. Pokud by nebyly výše uvedené podmínky splněny, varovný výstřel jako donucovací prostředek se nepoužije. Varovného výstřelu nelze použít jako opětovné výzvy nebo znamení k zastavení dopravního prostředku⁵⁷.

Varovný výstřel patří mezi jeden z donucovacích prostředků, který nesmí být použit při zákroku proti zjevně těhotné ženě, osobě zjevně vysokého věku, osobě se zjevnou tělesnou vadou nebo chorobou nebo osobě zjevně mladší 15 let. Kromě případu, kdy útok výše zmíněných osob bezprostředně ohrožuje život, zdraví policisty anebo jiné osoby nebo hrozí větší škoda na majetku, ale podmínkou je, že útok nelze odvrátit jinak⁵⁸.

⁵⁷ Metodická příručka č. 1/2008 ředitele služby pořádkové policie k používání donucovacích prostředků příslušníky Policie České republiky.

⁵⁸ FILÁK, A. *Zákon o Policii České republiky s komentářem podle právního stavu k 12. 1. 2009*. Praha, 2009, s. 140.

6.5.1 Povinnost policisty po provedení varovného výstřelu

Zásah, při kterém bylo použito varovného výstřelu, je policista povinen bezodkladně ohlásit svému nadřízenému a sepsat o něm úřední záznam. Ten musí být sepsán bezodkladně a mimo jiné musí obsahovat zapsání času, důvodu použití, průběhu a okolností zákroku. Právní norma jasně stanovuje povinnost policisty poskytnout pomoc každému, pokud zjistí, že při použití donucovacích prostředků nebo zbraně došlo ke zranění. Lékařské ošetření je povinen policista zajistit, pokud se jedná o vážné zranění, a rovněž také vždy, když o to zraněná osoba požádá. Tato opatření nemusí policista učinit bezprostředně po použití donucovacích prostředků nebo zbraně, ale ihned, jakmile to okolnosti dovolí⁵⁹. Toto je skutečnost, která může být uznána jako důvod pro opožděnější ohlášení a sepsání úředního záznamu anebo jiného obdobného úkonu. Dále je policista povinen učinit taková opatření, aby mohla být řádně objasněna legalita použití zbraně. Novinkou v informační povinnosti je bez zbytečného odkladu vyrozumět příslušného státního zástupce, pokud by varovným výstřelem došlo ke zranění nebo usmrcení osoby anebo ke škodě nikoli nepatrné. Zvláštní požadavky na rozsah zranění zákon o policii nestanovuje⁶⁰.

6.6 Problematika varovného výstřelu směřovaného do vzduchu

Ve společnosti je rozšířen velmi mylný názor na výstřely do vzduchu, neboť se mnozí domnívají, že střela dopadající volným pádem není nebezpečná.

Ke kolmému nebo skoro kolmému výstřelu do vzduchu dojde tehdy, když je úhel výstřelu 75° nebo více. Náboj tedy v první řadě letí vzhůru, na vrcholném bodě trajektorie se téměř zastaví a posléze začíná padat dolů. V důsledku rotace kolem podélné osy zůstává poloha střely zachována, střela prakticky klesá ve stejné poloze, v jaké vystoupala k vrcholu své dráhy, to znamená dnem napřed. Se stoupající rychlostí náboje vzrůstá odpor vzduchu. Rychlost střely se zvětšuje do té doby, než se dostane do rovnováhy síla odporu vzduchu a tíha střely. Od tohoto okamžiku se začne střela pohybovat konstantní rychlostí, takzvaně padákovou rychlostí. Lze ji vypočítat podle následujícího vztahu:

⁵⁹ ČECHMÁNEK, B., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o policii ČR 2005*, Praha, 2005, s. 112 - 114.

⁶⁰ FILÁK, A. *Zákon o Policii České republiky s komentářem podle právního stavu k 12. 1. 2009*. Praha, 2009, s. 138-139.

$$v = \sqrt{\frac{2 \cdot g \cdot q}{c_w \cdot p}}$$

g - gravitační zrychlení

q - zatížení příčného průřezu

c_w - součinitel odporu vzduchu (střela dnem napřed c_w = 0,6-0,8)

p - hustota vzduchu (1,1 až 1,25 kg/m³)

Je-li úhel výstřelu menší než 75°, například střelba do vzduchu s puškou vestoje, je třeba počítat s tím, že se náboj pohybuje po své trajektorii v obvyklé poloze, tudíž na zem dopadne nejprve svou špičkou a z toho plyne, že dopadová rychlost v tomto případě výrazně převyší střelu letící dnem napřed⁶¹.

Za minimální nutnou energii střely, která je pro člověka smrtelně zraňující, se zpravidla považuje 30 J, ale na citlivých místech těla může vážné zranění způsobit i střela s menší dopadovou energií⁶².

Střelec ze svého stanoviště nemusí vůbec vidět místo dopadu střely, takže vzdálenost střelby přitom může činit několik set metrů nebo i kilometrů. Pokud je použití varovného výstřelu mezi vysokými budovami (mrakodrapy, věžáky), je naléhavé si uvědomit, že pouze o něco menší úhel výstřelu, než je výstřel kolmý, může být příčinou zasažení budovy a s tím související nebezpečí zasažení nezúčastněných osob. K zásahu budovy může dojít i stržením zbraně nebo silným větrem, který může mít záporný vliv na stabilitu střelce.

Nemůžeme ani opomenout možnost, že varovným výstřelem mohou být postřeleni parašutisté anebo zasažena malá letadla. V dostupném materiálu se mi tedy nepodařilo zjistit žádné zasažení výše zmíněných subjektů, nicméně z toho plyne, že výstřel do vzduchu je nebezpečný. Nemířená a nekontrolovatelná střelba je v každém případě nezodpovědná.

⁶¹ KOZELKA, L. *Problematika varovného výstřelu*. Praha, 2010. 14 - 15 s. Diplomová práce. Policejní akademie, Bezpečnostně právní fakulta.

⁶² MALIMÁNEK, V. Maximální dostřel. *Střelecká revue*, 2008, roč. 40, č. 4, s. 31.

6.7 Problematika varovného výstřelu směřovaného do země

Řešení varovného výstřelu do země není také příliš bezpečné. Musíme počítat s odražením střely, protože lidé nemají rentgenové oči, aby viděli, co se nachází těsně pod zemským povrchem. Je důležité předpokládat, že může dojít k roztříštění střely a její deformaci.

6.7.1 Nebezpečnost odražení střely

Dojde-li k narušení letu střely dotykem s pevnou překážkou, mluvíme o odražené nebo tečované střele. V této situaci existují na chování odražené nebo tečované střely odlišné názory. Například jeden z nich je, že střely malých ráží se i při styku se stéblem trávy roztříští. Vzdálenost střelby a nebezpečnost odražených střel záleží na spoustě faktorů. Nyní si připomeňme jen převažující faktor, který rozhodujícím způsobem ovlivňuje nebezpečnost odražených střel.

Odchýlení - Každý ráz vyvolává změnu směru, jejíž velikost závisí na:

- hmotnosti tělesa, na které střela naráží
- rychlosti střely
- úhlu dopadu

Kontakt střely se stéblem trávy nebo tenkou větévkou obvykle jen zapříčiní malou odchylku dráhy střely, je to cca kolem 1° . Pokud je odchylka nepatrná, dochází jen k minimálnímu snížení rychlosti střely a střela doletí skoro do stejné vzdálenosti jako přímo vystřelené náboje. K jinému druhu odchýlení střely dochází, když střela vniká do měkké zeminy pod plochým úhlem. Zpravidla střela z půdy opět vylétne pod podstatně strmějším úhlem (často přesahujícím 45°)⁶³.

6.7.2 Roztříštění a deformace střely

Pokud střela s měkkým jádrem zasáhne dostatečně velkou částí svého příčného průřezu pevnou překážku o velké hmotnosti, potom obvykle dojde k její deformaci nebo roztříštění.

- Roztříšťují se zejména střely letící vysokou rychlostí a kolmě dopadající na překážku.

⁶³ KNEUBÜHL, B. Mezi účinností a nebezpečností. *Střelecký magazín*, 2003, č. 3, s. 45.

- K deformaci dochází při pomaleji letící střele, která šikmo dopadne na překážku.

Zdeformované střely obyčejně mohou kvůli své poměrně velké hmotnosti, i přes nestabilitu letu, doletět ještě do značné vzdálenosti. Ve spojení s tímto je třeba poukázat na nebezpečí, které hrozí od roztržitých střel, jejichž střepiny mohou způsobit i vážná zranění, zvláště očí. Při střelbě s plášt'ovými střelami na docela krátkou vzdálenost na tvrdé cíle (například kameny) dochází k celkovému roztržení nábojnice, přičemž drobné střepiny pláště střely se mohou odrazit do směru střelce až do vzdálenosti 30 m a mohou střelci anebo poblíže stojícím osobám způsobit vážná zranění⁶⁴.

6.8 Problematika varovného výstřelu na vozidlo

V policejní praxi trvale přibývají situace použití varovného výstřelu proti ujíždějícímu vozidlu a střelby na vozidlo. V **zákoně o Policii české republiky** je použití zbraně v ustanovení **§ 56 odst. 1, písm. f)**, kde je uvedeno následující: „*nelze-li jinak zadržet dopravní prostředek, jehož řidič bezohlednou jízdou vážně ohrožuje život nebo zdraví osob a na opětovnou výzvu nebo znamení dané podle jiného právního předpisu nezastaví*“⁶⁵.

Policista by se měl vyvarovat varovnému výstřelu v případě, že hlídka pronásleduje vozidlo v zastavěných a obydlených oblastech, kde hrozí nebezpečí střelného zásahu nezúčastněných osob nebo když může dojít při pronásledování vozidla najetím na nerovnost nebo prudkým zatočením ke stržení výstřelu. Dále, umožňuje-li to situace, mělo by být od střelby upuštěno až do chvíle, než to okolnosti dovolí. Například pronásledování vozidla v tunelu. Řidič policejního vozidla by se v žádném případě neměl pokoušet o střelbu, jelikož ten by se měl především starat o bezpečné řízení a pronásledování vozidla. Roli střelce by měl zaujmout spolujezdec. Varovný výstřel do vzduchu by měl být proveden jednotlivými ranami. Jestliže na varovné výstřely pronásledované vozidlo nereaguje, nedoporučuje se ve varovných výstřelech pokračovat. Z policejních statistik vyplývá, že varovný výstřel proti vozidlu nebo ujíždějícímu vozidlu je ve většině případů neúspěšný. Při varovném výstřelu do vzduchu musí dbát střelec na to, aby měl zajištěné dveře proti náhodnému otevření a

⁶⁴ KNEUBÜHL, B. Mezi účinností a nebezpečností. *Střelecký magazín*, 2003, č. 3, s. 44.
FILÁK, A. *Zákon o Policii České republiky s komentářem podle právního stavu k 12. 1. 2009*. Praha, 2009, s. 134.

řádně stažené okénko. Střelec může na sedadle sedět nebo i klečet. Musí zaujmout takovou polohu, aby mohl využít zbraň s největším efektem. Doporučuje se pravou nohou zakleknout na sedačku a levou zapřít o tunel pod řadicím ústrojím. Poté by střelec měl mírně vystrčit trup a provést varovný výstřel. Pokud by bylo v sázce ohrožení nezúčastněných osob, mělo by se samozřejmě od varovného výstřelu upustit⁶⁶.

6.9 Psychický faktor ovlivňující použití zbraně

Varovný výstřel je takzvaně krajní donucovací prostředek, a proto je jedním z nejdůležitějších. Jestliže na něj dojde, většinou vyvolá značnou psychickou zátěž, a to jak pro střelce, tak pro osobu, proti níž byl varovný výstřel veden. Pokud jde člověku o holý život, jeho psychická stránka vždy ovlivní jeho chování. Obecně je stanoveno, že psychická nálada může za 80% neúspěšného či úspěšného zákroku se zbraní. Proto je dobré trénovat praktickou střelbu se zbraní, což omezuje riziko selhání. Avšak je jedno, co člověk všechno ovládá, ale prvořadé je, jak se tělo zachová v nebezpečných situacích, kdy je ohrožen život člověka. Jedná se o takzvané nepodmíněné reflexy, které jedinec primárně neovládá. Je to v první řadě pud sebezáchovy a s tím související strach i stres při nebezpečných situacích. Tyto faktory vždy snižují schopnost použít střelnou zbraň.

Při každé skutečné nebezpečné situaci pociťuje policista pud sebezáchovy, tedy strach o vlastní život nebo zdraví. Jedná se o vrozenou vlastnost, kterou nás vybavila příroda. Každý jedinec zareaguje v nebezpečné situaci odlišně a i ostřílený policista může díky stresu selhat. Proto by mělo být důležitou částí cvičení policisty na zvládnutí stresu. Včetně obav o vlastní život může mít obránce strach i z toho, co může přijít po použití zbraně. Co bude následovat s jeho zaměstnáním po zákroku, zda bude propuštěn či odměněn. Zda je vůbec oprávněn k použití zbraně, potažmo varovného výstřelu. Co si o zákroku myslí ostatní přihlízející, svědci a zda postupuje podle legislativy⁶⁷.

Použití varovného výstřelu proti pachateli by mělo být uskutečněno až po vyčerpání všech ostatních možností, které by vedly k řádnému dokončení zákroku. Samozřejmě podle okolností zákroku, například když pachatel neuposlechne výzvy

⁶⁶ FIRST, R., KADLEC, K. K metodice střelby na pronásledované vozidlo. *Kriminalistický sborník*, 2009, roč. LIII, č. 2, s. 45-47.

⁶⁷ ZÝKA, M. *Použití zbraně v profesní obraně pracovníka komerční bezpečnosti*. Zlín, 2007. 40 s. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati, fakulta aplikované informatiky.

varovného výstřelu a trvale bude pokračovat ve svém protiprávním jednání, měla by následovat mířená střelba, což si mnozí neuvědomují. Kdyby policista zbytečně čekal na nebezpečného pachatele, který se k němu blíží, mohl by riskovat potyčku a následné odejmutí jeho vydané služební zbraně pachatelem, čímž by mohly vzniknout mnohem větší následky. V případě vytažení zbraně z pouzdra, či provedení varovného výstřelu musí policista vždy předpokládat, že zbraň může být použita k tomu, k čemu byla vyrobena, to znamená ke střelbě, například proti osobě⁶⁸.

⁶⁸ KOZELKA, L. *Problematika varovného výstřelu*. Praha, 2010. 24 - 25 s. Diplomová práce. Policejní akademie, Bezpečnostně právní fakulta.

7 PŘÍHLADY NEOPRÁVNĚNÉHO A OPRÁVNĚNÉHO VAROVNÉHO VÝŠŘELU

7.1 Neoprávněné použití varovného výšřelu

Dne 19. července. 2009 neznámý muž přebíhal vozovku mezi projíždějícími vozidly v blízkosti křižovatky v Plzni na vyznačeném přechodu pro chodce, když bylo na signalizačním zařízení rozsvíceno červené světlo. Muž doběhl až na ostrůvek uprostřed pěti proudové vozovky. Tohoto přecházení na červenou si všiml policista 1. oddělení dopravního inspektorátu Policie České republiky městského ředitelství v Plzeň, který na muže zapískal služební píšťalkou a následným gestem ruky naznačil, aby k němu tento muž přišel. Muž na pokyn nereagoval a rozběhl se směrem od policisty. Policista začal opětovně pískat na píšťalku a poté na muže zavolal „stůj“ a následně na neznámého muže použil výzvu „stůj, jménem zákona“ muž na výzvu nereagoval a pokračoval v běhu. Policista použil donucovacího prostředku varovného výšřelu, muž na výšřel nereagoval a pokračoval v běhu, poté policista použil služební zbraň, kdy třikrát vystřelil na běžícího muže do oblasti kolen. Ke zranění nezúčastněných osob nedošlo, zda došlo ke zranění prchajícího muže není známo, jelikož totožnost muže není známá. Při této střelbě ke zranění osob nedošlo, ale došlo k poškození osobního motorového vozidla, které projíždělo v době střelby okolo. Štěla zasáhla levý sloupek mezi předními a zadními dveřmi.

Do úředního záznamu policista uvedl, že donucovací prostředek varovný výšřel použil proti neznámé osobě z důvodu neuposlechnutí pokynů policisty, nereagování na výzvu dle zákona „Jménem zákona, stůj“. Nadřízený střílejícího policisty vyhodnotil použití zbraně jako neoprávněné a nepřiměřené. Stejný názor měla i skupina řízení pořádkové a železniční Policie České republiky Plzeň, která vyhodnotila použití varovného výšřelu zcela v rozporu se zákonem o Policii České republiky. Použití služební zbraně bylo rovněž vyhodnoceno jako neoprávněné a nepřiměřené, což musí být zřejmé i úplnému laiku, který nezná žádné předpisy o použití zbraně. Tento příklad byl publikován i v médiích a toto pochybení policisty je nepřijatelné a neomluvitelné⁶⁹.

⁶⁹ PAZDERNÍK, M. *Neoprávněné použití zbraně*. Praha, 2008. 23-29 s. Diplomová práce. Policejní akademie, Bezpečnostně právní fakulta.

7.2 Oprávněné použití varovného výstřelu

Dne 12. dubna. 2008 zastavovala dvoučlenná hlídka obvodního oddělení Příbram - venkov pomocí světelného výstražného znamení doplněného nápisem STOP POLICIE Fiat šedé barvy. Řidič vozidla výzvy k zastavení neuposlechl a před hlídkou ujížděl po polní cestě a dále po silnici. Cestou kličkoval přes celou šířku komunikace a ohrožoval ostatní účastníky provozu. Při pokusech hlídky o předjetí najížděl na služební vozidlo a snažil se hlídku Police České republiky vytlačit z vozovky. Po určité době nebezpečné jízdy vozidlo odbočilo na polní cestu a řidič i spolujezdec z vozidla utekli. Při jejich pronásledování a po opakované marné výzvě s výstrahou byl použit krajní donucovací prostředek varovný výstřel. Oba policisté jednou vystřelili do vzduchu. Po varovných výstřelech oba pachatelé zastavili. Spolujezdec byl ztotožněn, řidič byl zadržen a ztotožněn. Oba se podrobili orientační dechové zkoušce na alkohol přístrojem Dräger, řidič s výsledkem 0,97 promile alkoholu v dechu a spolujezdec 1,31 promile alkoholu v dechu. Řidič byl eskortován k lékařskému vyšetření s odběrem krve. Lustrací bylo zjištěno, že řidič není držitelem příslušného řidičského oprávnění, navíc má uložen zákaz řízení všech motorových vozidel do 30. května. 2014. Následně byl vyzooměn státní zástupce, seznámen se skutkem, použitím donucovacích prostředků a zadržením podezřelého. Rozhodl, že po provedení nezbytných úkonů a sepsání protokolů má být podezřelý propuštěn. Spolujezdec byl k věci vyslechnut na úřední záznam o podaném vysvětlení a řidiči bylo sděleno podezření z trestných činů řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění, maření výkonu úředního rozhodnutí a ohrožení pod vlivem návykové látky. Do úředního záznamu o použití donucovacích prostředků policisté shodně uvedli, že před použitím varovného výstřelu užíli výzvu s výstrahou „Policie, jménem zákona stůj!“, „Policie, jménem zákona stůj, nebo bude použito zbraně!“

O prošetření oprávněnosti a přiměřenosti použití krajního donucovacího prostředku (varovného výstřelu) byl vedoucím obvodního oddělení sepsán úřední záznam, ve kterém je uvedeno, že policisté donucovací prostředek varovný výstřel použili oprávněně a přiměřeně⁷⁰.

⁷⁰ ⁷⁰ KOZELKA, L. *Problematika varovného výstřelu*. Praha, 2010. 26 - 27 s. Diplomová práce. Policejní akademie, Bezpečnostně právní fakulta.

ZÁVĚR

Bakalářská práce nejprve představuje historii a vývoj bezpečnostních složek. Dále uvádí, jaké donucovací prostředky byly užívány, s ohledem k věcné části bakalářské práce. Protože nejen samotná současnost, ale také zcela bezesporu zajímavá minulost jsou velmi podstatné pro pochopení institutu policií jako základního článku ochrany veřejného pořádku. S ohledem na historické vytváření policejních sborů je přijatelné konstatovat, že tyto sbory mají na našem území hluboké kořeny, jež sahají až do středověku. Přesto si udržely svůj význačný ráz až do dnešní doby, i když náplň jejich úkolů se samozřejmě změnila nebo spíš modifikovala, aby více vyhovovala současným potřebám společnosti. Výjimku z kontinuálního vývoje policie představuje období po druhé světové válce až do roku 1989, během něhož neexistovaly obecní policie. K obnovení demokracie došlo v roce 1989 a o pár let později byl přijat zákon č.553/1991 Sb. o obecní policii a zákon č.283/1991 Sb. Policii České republiky (ten je již zrušen). Oba zákony významným způsobem posílily úlohu obecní policie a Policie České republiky ve společnosti.

Zvláštní právní úpravy týkající se používání donucovacích prostředků a zbraně je poměrně vyváženou normou, která zaručuje jak policistovi nebo strážníkovi, tak i občanům řádnou ochranu.

Na jedné straně je pachatel trestného činu nebo v nejlepším případě narušitel veřejného pořádku, který pochopitelně na legalitu svého počínání nedbá, a potom na druhé straně je povinnost zakročit, a to i s nasazením vlastního života a přitom dodržet legalitu zákroku. Strážník i policista je tedy v nelehké úloze mezi dvěma mlýnskými koly, zaměstnanci bezpečnostních sborů se pohybují na tenkém ledě, z něhož krok špatným směrem automaticky zakládá na kázeňský či trestní postih.

O to větší musí být nezbytná potřeba společnosti připravit každého policistu i strážníka, kteří mají postavení takzvané „úřední osoby“ dle §329 zákona č.40/2009 Sb. trestní zákoník řádně, a to nejen po technické a fyzické stránce používání donucovacích prostředků a zbraně, ale v první řadě jej vzdělat v této legislativní problematice.

Snadná úloha to určitě není. Na příslušníka Policie České republiky a strážníka obecní (městské) policie je při realizaci výkonu oprávnění dle příslušných právních předpisů kladeno stále více požadavků, vzhledem k dynamičnosti právní úpravy, a to již ve formě zákonných, obecně závazných, ale i interních aktů. V současné době je již v

platnosti nový zákon o Policii České republiky, který nabyl účinnosti dne 1. ledna 2009, a nyní se připravuje novela zákona o obecní policii.

V této úpravě se opět přístup k této problematice poněkud změnil, jako například rozdělení na „běžné“ a „speciální“ donucovací prostředky. Dále zákonodárce stanovil, že policista může používat pouze ty prostředky a zbraně, k jejichž používání byl vycvičen.

Komparace některých aspektů obecní policie s Policií České republiky dokazuje, že obě složky mají v naší bezpečnostní správě své místo. Ukázalo se, že systém dvou policií se za posledních let osvědčil, přičemž obě složky by měly pracovat jako rovnoprávní partneři. Okruh úkolů, které obecní policie plní, je sice v porovnání s Policií České republiky užší, čemuž odpovídá i užší rozsah oprávnění strážníků, to ale ještě neznamená, že by obecní policie měla mít méněcenný charakter.

Ale zkusme doufat, že minimálně tak, jako doposud, budou strážníci nápomocni při běžných i doposud výjimečných případech ohrožení našeho zdraví, majetku a veřejného pořádku. Jeden z nejdůležitějších legislativních nástrojů, které má policista i strážník k dispozici k tomu, aby zajistil výše zmíněné aspekty, jsou použití donucovacích prostředků a zbraně.

Zabývání se komparací donucovacích prostředků a zbraně obecní (městské) policie a Policie České republiky bylo pro mne velice obohacující a zcela jistě prospěšnou činností.

Dále bylo hlavním účelem v bakalářské práci co nejlépe objasnit základní pojmy a v užším smyslu uvést čtenáře do problematiky varovného výstřelu. Varovný výstřel do vzduchu je především riskantní padající střelou, která může způsobit vážná zranění. Při střelbě do vzduchu mezi vysokými budovami může pouze o něco menší úhel výstřelu, než je výstřel kolmý, zapříčinit zasažení budovy a tím může dojít k ohrožení nezúčastněných osob.

Nebezpečný může být i varovný výstřel do země, a to zvláště tehdy, může-li dojít k odražení střely nebo k roztříštění a deformaci střely. U odražené střely dochází jen k minimálnímu snížení její rychlosti. Střepiny roztříštěných střel mohou způsobit vážná zranění, zejména v oblasti očí.

Použití varovného výstřelu proti ujíždějícímu vozidlu je také problematické. Z uskutečněné studie vyplývá, že řidiči ujíždějícího vozidla většinou na varovné výstřely nereagují. Pokud řidič na první varovné výstřely nezastaví, nedoporučuje se v nich pokračovat. Důležité je, aby střelec, který provádí střelbu, měl celé okénko

otevřené a při výstřelu nestrhl zbraň, což by mohlo mít za následek ohrožení majetku nebo nezúčastněných osob.

Po zhodnocení všech dostupných informací, odborné literatury a rozhovorů se zaměstnanci bezpečnostních složek z bakalářské práce vyplývá, že jak uskutečnění varovného výstřelu do vzduchu, tak i provedení varovného výstřelu do země s sebou nese jistý hazard. Nelze přesně určit, zda by měl být varovný výstřel prováděn do vzduchu či do země. O způsobu provedení výstřelu se musí střelec rozhodnout na místě podle konkrétní situace, kdy si musí uvědomit, který způsob bude bezpečnější pro něj i nezúčastněnou osobu.

Varovný výstřel, jakožto nesmrtící donucovací prostředek, může někdy být zcela neúspěšný, selhat a způsobit fatální nebo katastrofální následky pro občana, který není přímo zúčastněný nebo se nalézá mnoho set metrů od místa výstřelu.

Seznam základní literatury

Literární zdroje

1. ČECHMÁNEK, B., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o policii ČR 2005* 1. vyd. Praha : Eurounion, 2005. ISBN 80-7317-041-8.
2. HRAZDÍRA, I., KOVÁRNÍK, L., NOVOTNÝ, F. *Použití zbraně a zákon*. 1. vyd. Praha : Eurounion, 2000. 412 s. ISBN 80-85858-83-5.
3. FIDLER, J., SLUKA, V. *Encyklopedie branné moci Republiky československé 1920 – 1938*. 1. vyd. Praha : Libri, 2006. 767 s. ISBN 80-7277-256-2.
4. FILÁK, A. *Zákon o Policii České republiky s komentářem podle právního stavu k 12. 1. 2009*. 1. Vyd. Praha : Police History, 2009. 285 s. ISBN 978-80-86477-49-7.
5. KOMENDA, J. *Zákon o zbraních v praxi*. Brno : Dataprint, 2007. 185 s. ISBN 80-239-4102-X.
6. TERYNGEL, J., LIŠKA, P. *Zbraně, střelivo a právo*. 1. vyd. Praha : Orac, 2001. 199 s. ISBN 80-86199-12-6.
7. MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva I*. 1. vyd. Praha : Themis, 1997. 178 s. ISBN 80-85821-52-4.
8. MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva II*. 1. vyd. Praha: Police History, 1999. ISBN 80-902670-0-9.
9. MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva III*. 1. vyd. Praha: Police History, 2001. ISBN 80-86477-01-0
10. MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny obecních policií I*. 1. vyd. Praha: Police History, 2004. ISBN 80-86477-26-6.
11. MATES, P., ŠKODA, J., VAVERA, F. *Veřejné sbory* 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2011. 363 s. ISBN 978-80-7357-572-4.
12. SIEGEL, L. *Criminology*, 1. Vyd. Belmont USA : Wadsworth, 2000. 664 s. ISBN 0-534-51696-3.
13. VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky - Komentář* 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2009. 442 s. ISBN 978-80-7400-142-0.

14. VETEŠNÍK, P., JEMELKA, L. *Zákon o obecní policii : komentář* 1. Vyd. Praha : C.H.Beck, 2009. 542 s. ISBN 978-80-7400-165-9.

Elektronické zdroje

1. *Četnická výzbroj* [online]. 2010. Dostupný z www: <<http://www.policie.cz/clanek/historie-cetnictva-a-policie-historie-cetnictva-a-policie.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>>.
2. *Elektrický donucovací prostředek* [online]. 2012. Dostupný z www: <<http://www.taser.cz/Menu-TASER-produkty-Statni-bezpecnostni-sbory-Pravni-ramec/134/>>.
3. *Historie četnictva a policie* [online]. 2010. Dostupný z www: <<http://www.policie.cz/clanek/historie-cetnictva-a-policie-historie-cetnictva-a-policie.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>>.
4. *Napadení policistů* [online]. 2007. Dostupný z www: <<http://www.policista.cz/clanky/reportaz/nasilna-stretnuti-studie-napadeni-prislusniku-poradkovych-sil-136/>>.
5. *Pistole vzor 24* [online]. 2011. Dostupný z www: <http://www.1-prapor-sos.wz.cz/sos/vyzbroj/cz_vz_24.html>.
6. *Použití donucovacích prostředků, psa a služební zbraně strážníkem* [online]. 2012. Dostupný z www: < <http://www.epravo.cz/top/clanky/pouziti-donucovacich-prostredku-psa-a-sluzebni-zbrane-straznikem-20670.html>>.
7. *Rostoucí kriminalita* [online]. 2012 [cit. 16. Březen 2012]. Dostupný z www: <<http://www.pehe.cz/Members/redaktor/proc-roste-kriminalita>>.
8. *Vytlačování vozidlem* [online]. 2009. Dostupný z www: <<http://www.policista.cz/clanky/reportaz/pavel-cerny-na-idnes-cz-policiste-by-nemuseli-strilet-tak-casto-468/?vse>>.
9. *Výzbroj četnictva ČSR* [online]. 2012. Dostupný z www: <<http://www.cetnictvo.cz/cetnictvo/vyzbroj.htm#Šavle vz. 24>>.

10. *Výzbroj četnictva ČSR* [online]. 2012. Dostupný z www: <[http://www.cetnictvo.cz/cetnictvo/vyzbroj.htm#Šavle vz. 24](http://www.cetnictvo.cz/cetnictvo/vyzbroj.htm#Šavle_vz.24) (pro sbor strážmistrů a vrchních strážmistrů)>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 13/1993 Sb., celní zákon. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1994. Dostupný z WWW: < <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/celni-zakon-4216.html>>.
2. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník. In: *Úplné znění, Česká republika* : Sagit, 2011. 560 s. ISBN 978-80-7208-843-0.
3. ČESKO. Zákon č. 119/2002 Sb. o střelných zbraních a střelivu. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2003. Dostupný z WWW: <<http://jirimaterna.sweb.cz/zakon.php>>.
4. ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb. Trestní řád. In: *Úplné znění, Česká republika* : Sagit, 2011. 560 s. ISBN 978-80-7208-843-0.
5. ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2008, částka 91, s. 4098. ISSN 1211-1244.
6. ČESKO. Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1992. Dostupný z WWW: < <http://www.straznici.com/zakon-o-obecni-policii/>>.
7. ČESKO. Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republik. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1993. Dostupný z WWW: <http://www.pravnipredpisy.cz/predpisy/ZAKONY/1992/555992/Sb_555992_-----_.php>.

Ostatní dokumenty

1. FIRST, R., KADLEC, K. K metodice střelby na pronásledované vozidlo. *Kriminalistický sborník*, 2009, roč. LIII, č. 2, s. 45-47.
2. KNEUBÜHL, B. Mezi účinností a nebezpečností. *Střelecký magazín*, 2003, č. 3, s. 44 - 45.
3. KOZELKA, L. *Problematika varovného výstřelu*. Praha, 2010. 40 s. Diplomová práce. Policejní akademie, Bezpečnostně právní fakulta.
4. MALIMÁNEK, V. Maximální dostřel. *Střelecká revue*, 2008, roč. 40, č. 4, s. 31.
5. Metodická příručka č. 1/2008 ředitele služby pořádkové policie k používání donucovacích prostředků příslušníky Policie České republiky.
6. NOGAWCZYK, M. *Policie ČR a její charakteristika*. Brno, 2007. 82 s. Diplomová práce. Univerzita Masarykova, Právnická fakulta.
7. PAZDERNÍK, M. *Neoprávněné použití zbraně*. Praha, 2008. 37 s. Diplomová práce. Policejní akademie, Bezpečnostně právní fakulta.
8. VOZÁK, M. *Obecní policie, její charakteristika a místo v systému veřejné správy v ČR*. Brno, 2011. 92 s. Diplomová práce. Univerzita Masarykova, Právnická fakulta.
9. ZÝKA, M. *Použití zbraně v profesní obraně pracovníka komerční bezpečnosti*. Zlín, 2007. 132 s. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati, fakulta aplikované informatiky.

Seznam obrázků

Obrázek číslo 1

Obrázek číslo 2

Obrázek číslo 3

Obrázek číslo 4

Obrázek číslo 5

Obrázek číslo 6

Obrázek číslo 7

Obrázek číslo 8

Přílohy

- I. Úřední záznam o použití donucovacích prostředků obecní (městskou) policií.
- II. Úřední záznam o použití donucovacích prostředků Policií České republiky.

V dne

razítko služebny

Č. j.

ÚŘEDNÍ ZÁZNAM

o použití donucovacích prostředků/psa/služební zbraně

Dne v hod. v/na : použil.....

(místo použití donucovacích prostředků/psa/služební zbraně a jméno strážníka, identifikační číslo)

proti

(jméno, příjmení, datum narození-RČ a bydliště pachatele)

druh donucovacího prostředku/psa/služební zbraň

podle ustanovení § odst. písm. zákona ČNR č. 553/1991 Sb., o obecní policii,
ve znění pozdějších předpisů.

Odůvodnění :

(popis situace, jednání osoby, které vedlo k použití donucovacích prostředků/psa/služební zbraně,
postup strážníka při zákroku)

Bylo – nebylo(nehodící se škrtněte) před použitím donucovacích prostředků/psa/služební zbraně užito

výzvy s výstrahou

(jaké výzvy, pokud ne, uvést důvod)

Došlo – nedošlo (nehodící se škrtněte)ke zranění osoby proti níž bylo donucovacích prostředků/ psa/

služební zbraně užito

.....

(pokud došlo ke zranění uvést k jakému, včetně rozsahu poskytnuté pomoci)

Vznikla – nevznikla (nehodící se škrtněte) škoda na majetku

.....

(pokud ano, uvést popis a rozsah poškození věci)

Další opatření učiněná strážníkem

.....

(např. předvedení, předání policii ČR, apod.)

Svědci zákroku :

.....

.....

(jméno, příjmení, datum narození-RČ a bydliště)

Dne v hod byla o použití donucovacích prostředků/psa/
služební zbraně vyrozuměna osoba řídící obecní policii

Zpracoval strážník :

(jméno, příjmení a podpis)

Vyhodnocení použití donucovacích prostředků/psa/služební zbraně :

.....

.....

.....

Zpracoval nadřízený strážník :

(jméno, příjmení, funkční zařazení a podpis)

Úřední záznam o použití donucovacího prostředku

Dne v hod. v použil podle § 51 a § 53 odst. 1 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, donucovací prostředek podle § 52 písm.) zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky,

Název donucovacího prostředku:

proti

Jméno a příjmení:.....

Datum narození:.....

Místo narození:..... , okres:

Rozený(á):.....

Státní příslušnost:.....

Doklad:.....

Trvalý pobyt:

Současný pobyt:

Adresa pro účely doručování:

Okolnosti použití donucovacího prostředku:

Před použitím donucovacího prostředku **bylo - nebylo *)** použito výzvy s výstrahou

Použití donucovacího prostředku **bylo - nebylo *)** účinné.

Použitím donucovacího prostředku **byly - nebyly *)** způsobeny následky.

Případný(í) svědek(ci) použití donucovacích prostředků:

O použití donucovacího prostředku byl vyrozuměn dne v hod.

Případné další skutečnosti:

Úřední záznam zpracoval: